

Opinnäytetyö (AMK)

Hoitotyö

Terveydenhoitotyö

2012

Satu Lehtonen & Susanna Silén

**NUORTEN MIELIPITEITÄ
TIEDONSAANNISTA JA
VAIKUTUS-
MAHDOLLISUUKSISTA
LASTENSUOJELUPROSESSIN
AIKANA**

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma | Terveystieteiden suuntautumisvaihtoehto

Kesäkuu 2012 | 37+12

Tiina Pelander & Sirpa Nikunen

Satu Lehtonen & Susanna Silén

NUORTEN MIELIPITEITÄ TIEDONSAANNISTA JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSISTA LASTENSUOJELUPROSESSIN AIKANA

Tutkimus on osa lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnat- tutkimushanketta. Tutkimushankkeessa on lähestytty lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapintojen ongelma-alueita neljän eri näkökulman kautta. Turun ammattikorkeakoulun näkökulmina ovat olleet asiakas- ja työntekijän näkökulma. Turun ammattikorkeakoulun Terveysala on keskittynyt erityisesti asiakasnäkökulmaan. (Lehtiranta 2010.)

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuoren saamaa tiedon määrää omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa sekä nuoren mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Tavoitteena on parantaa lastensuojeluprosessin toimivuutta ja tukea nuoren tiedonsaantia sekä vaikuttamismahdollisuuksia lastensuojeluprosessissa.

Tutkimus toteutettiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa käyttäen menetelmänä teemahaastattelua. Jokaiselle Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa sijoitettuna olleelle nuorelle annettiin mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Tutkimukseen osallistui kahdeksan nuorta, joilla kaikilla oli suostumuslupa huoltajaltaan. Tutkimus tehtiin haastattelemalla nuoria maaliskuun ja huhtikuun 2012. Haastattelutilanteissa apuna käytettiin teemahaastattelurunkoa. Jokainen haastattelu nauhoitettiin.

Tutkimustuloksista ilmeni, että tiedonsaannin osalta nuoret kokivat riittävän tiedon saamisen puutteelliseksi. Lähes kaikki nuoret kokivat lastensuojeluprosessin kielteiseksi tapahtumaksi elämässään. Vaikutusmahdollisuuksien osalta tutkimuksen tulokset olivat samankaltaisia kuin tiedonsaannin kohdalla. Kokemukset mielipiteen huomioimisesta ja nuoren vaikutusmahdollisuuksista olivat pääosin kielteisiä. Nuorten vastaukset olivat yhteneväisiä kysyttäessä millä tavoin voi vaikuttaa omiin asioihinsa Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Tulevaisuudessa aiheita voisi tutkia laajemminkin ottaen mukaan eri laitoksia ja enemmän nuoria kattavamman tutkimusjoukon saamiseksi. Tuloksia voitaisiin näin ollen käyttää paremmin hyödyksi. Lisäksi voisi tutkia kattavammin myös Lausteen perhekuntoutuskeskuksen toimintaa, josta saattaisi olla apua toiminnan muokkaamiseen.

ASIASANAT:

lastensuojeluprosessi, lastensuojelu, nuoret, vaikutusmahdollisuus, tiedonsaanti

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nursing degree programme | Public health nurse

June 2012 | 37+12

Tiina Pelander & Sirpa Nikunen

Satu Lehtonen & Susanna Silén

ADOLESCENTS' OPINIONS OF INFORMATION AND POSSIBILITIES TO INFLUENCE DURING THE CHILD WELFARE PROCESS

The study is a part of the interfaces project of child welfare and adolescent psychiatry. The research project has approached the problem areas of child welfare and adolescent psychiatry through four different points of view. The customer and employee perspectives have been the perspectives for Turku University of Applied Sciences. Health care of Turku University of Applied Sciences has focused especially on the perspective of customers. (Lehtiranta 2010.)

The purpose of this study was to determine the amount of information of their own matters received by the adolescent as well as the adolescents' possibilities to influence matters regarding themselves during the child welfare process and its phases. The aim is to improve the child welfare process and to support the adolescents' access to information and possibilities to influence during the child welfare process.

The study was executed in Lauste family rehabilitation center using theme interview as a study method. Each adolescent placed in the Lauste rehabilitation center was given a chance to take part in the study. Eight adolescents who had the consent of their guardian participated in the study. The study was conducted by interviewing the adolescents in March and April 2012. Theme interview frame was used to help the interview situations. Every interview was recorded.

The study results showed that adolescents' felt access to information inadequate. Almost all of the adolescents experienced the child welfare process as a negative event in their lives. Regarding the possibilities to influence the results were similar with the case of information. Experiences in noticing their opinions and possibilities to influence were mainly negative. Most of the adolescent answered alike when asked how they can influence their own matters in the Lauste family rehabilitation center. Later on this subject could be studied comprehensively involving more child welfare facilities and adding more adolescents. Also it would be good to study Lauste family rehabilitation centers' operation and therefore help to improve their actions.

KEYWORDS:

child welfare process, child welfare, adolescents, influence possibilities, information

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 LASTEN OIKEUDET JA LASTENSUOJELU SUOMESSA	4
3 NUORTEN KOKEMUKSET JA OSALLISUUS LASTENSUOJELUSSA	6
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	11
5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	12
6 TULOKSET	17
6.1 Nuorten taustatiedot	17
6.2 Nuorten tiedonsaanti lastensuojeluprosessissa	17
6.3 Nuorten vaikutusmahdollisuudet lastensuojeluprosessissa	21
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	25
8 POHDINTA	30
LÄHTEET	34

LIITTEET

Liite 1. Toimeksiantosopimus	
Liite 2. Teemahaastattelurunko	
Liite 3. Tutkimuslupa Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta	
Liite 4. Tutkimuslupa Ruoksmäen lastenkodista	
Liite 5. Saatekirje nuorille	
Liite 6. Suostumuslomake nuorille	
Liite 7. Saatekirje nuorten huoltajille	
Liite 8. Suostumuslomake nuorten huoltajille	
Liite 9. Nauhoituslupasuostumus	

KUVIOT

Kuvio 1. Huostaanottojen määrä vuosien 1991–2009 aikana	5
Kuvio 2. Nuorten näkemykset tiedonsaannista	18
Kuvio 3. Nuorten näkemykset vaikutusmahdollisuuksista	21

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen (2009) mukaan 20 prosenttia Suomen väestöstä vuoden 2008 lopussa oli nuoria. Prosenttiosuus väestöstä tarkoittaa lähes 1,1 miljoonaa nuorta. Nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita. (Tilastokeskus 2009.) Vuoden 2010 aikana 17 064 lasta ja nuorta oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Näistä huostassa oli 10 003 lasta ja nuorta. Kiireellisesti vuoden 2010 aikana oli sijoitettu 3432 lasta ja nuorta. Huostaanottojen määrä on ollut tasaisessa kasvussa vuodesta 1991 alkaen. (Stakes 2012.) Lastensuojelulaissa (2007/417) on todettu, että lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä kaikissa häntä koskevissa asioissa ja lapsen näkemykset on otettava huomioon hänen ikänsä sekä kehitystasonsa huomioiden.

Opinnäytetyö kuuluu lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnatutkimushankkeeseen. Tutkimushanke kohdistuu 12–17-vuotiaiden ikäryhmään ja heidän kasvatuksestaan vastaaviin henkilöihin. Hankkeessa käsitellään hoitoa, hoivaa ja kasvatusta. Tutkimushankkeessa on tutkittu neljää näkökulmaa; asiakas-, työntekijä-, palvelutuotanto- ja lainsäädäntönäkökulmaa. Asiakas- ja työntekijänäkökulma ovat olleet Turun ammattikorkeakoulun vastuulla. (Lehtiranta 2010.) Turun ammattikorkeakoulun Terveysala on keskittynyt asiakasnäkökulmaan, jonka pohjalta opinnäytetyön tutkimus tehtiin.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuoren saamaa tiedon määrää omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa sekä nuoren mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Tavoitteena on parantaa lastensuojeluprosessin toimivuutta ja tukea nuoren tiedonsaantia sekä vaikuttamismahdollisuuksia lastensuojeluprosessissa.

2 LASTEN OIKEUDET JA LASTENSUOJELU SUOMESSA

Lastensuojelulaissa (2007/417) ja Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksessa lapsen oikeuksista (1989) todetaan lapsen oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden. Lisäksi YK:n yleissopimuksessa ilmoitetaan lapsen oikeudesta saada tietoa. (YK: yleissopimus lapsen oikeuksista 1989; Lastensuojelulaki 2007/417, 5 §.)

Nivala (2010) on puhunut lasten oikeuksien puolesta perustaen argumenttinsa hyvin pitkälti YK:n lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen ja lastensuojelulakiin. YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista (1989) jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä pidetään sopimuksen yhteydessä lapsena. Sopimuksessa todetaan julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten sekä lainsäädäntöelinten tulevan toimia niin, että huomioon otetaan ensisijaisesti lapsen etu. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989.)

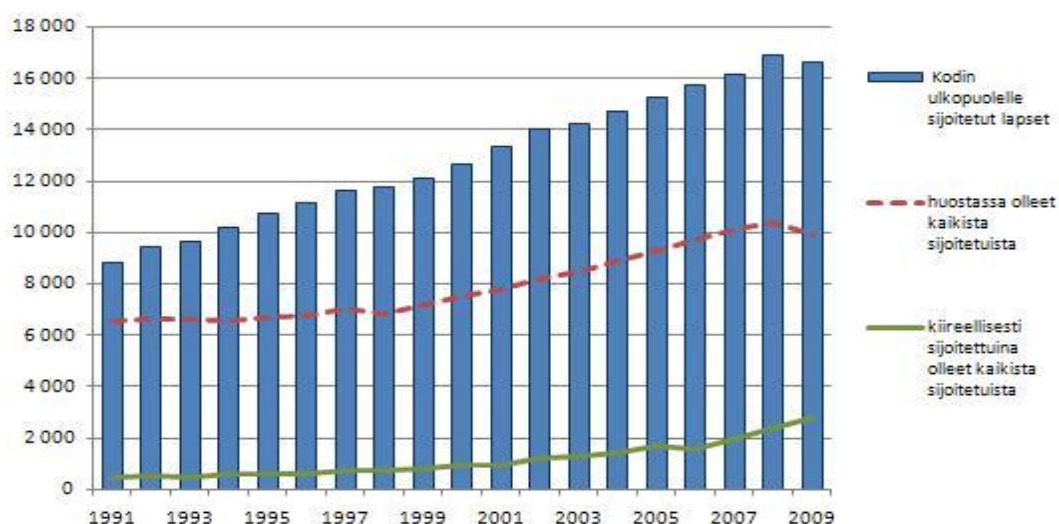
Nivalan (2010) mukaan osallisuuden käsitteen ymmärtäminen vaikuttaa lapsen osallisuuteen oikeuksien suhteen kautta. Lapsen oikeudet on jaoteltu teemoihin kolmen englanninkielisen termin mukaan, jotka auttavat muistamaan lapsen oikeudet. Teemat ovat turvallisuus (protection), suojelun ja hoivan oikeus, elintaso ja palvelut (provision), yhteiskunnan voimavarojen osuuden oikeus ja osallistuminen (participation), osallistumisen ja kuulluksi tulemisen oikeus. (Nivala 2010.)

Suomen perustuslain kuudennessa pykälässä (1999/731) on määritelty, että kaikkia lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yksilöllisesti. Perustuslaissa määritellään myös, että lapsi on oikeutettu vaikuttamaan asioihin, jotka häntä koskevat (Perustuslaki 1999/731, 6§). Lastensuojelulaissa (2007/471) taas on määritelty, että jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen sekä monipuoliseen kehitykseen. Lapsi on oikeutettu myös

erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§). Lisäksi lastensuojelulaissa (2007/417) on määritelty, että lapsella on ikänsä ja kehityksensä vastaavalla tavalla oikeus esittää mielipiteensä häneen liittyvissä lastensuojeluasioissa. Tehtäessä lapseen tai nuoreen kohdistuvia päätöksiä, on lapsen tai nuoren mielipide huomioitava (Lastensuojelulaki 2007/471, 5 §).

Suomessa lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä ja sosiaalityön asiakkaana oli Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2010 yli 78 500 lasta ja nuorta. Vuoden 2010 aikana 17 064 lasta ja nuorta oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Näistä huostassa oli 10 003 lasta ja nuorta. Kiireellisesti vuoden 2010 aikana oli sijoitettu 3432 lasta ja nuorta. (Stakes 2012.)

Stakesin aineistonkeruusta kävi ilmi, että vuosien 1991–2010 välillä lasten ja nuorten huostaanotot kasvoivat tasaisesti runsaasta 9000 lapsesta ja nuoresta yli 17 000 lapseen ja nuoreen. Vaikka huostaanotot valtakunnallisesti vuosien aikana olivatkin tutkimuksen mukaan lisääntyneet, vuonna 2009 niiden määrä väheni noin neljä prosenttia aiemmasta. Sijoitettujen lasten kokonaismäärä laskikin vuonna 2009 ensimmäistä kertaa aineistonkeruun aloittamisen, eli vuoden 1991, jälkeen. Vuonna 2010 huostaanottojen määrä taas kasvoi yhdellä prosentilla vuodesta 2009. (Stakes 2012, kuvio 1.)

Kuvio 1. Lasten ja nuorten huostaanotot vuosien 1991–2009 aikana (Stakes 2012).

3 NUORTEN KOKEMUKSET JA OSALLISUUS LASTENSUOJELUSSA

Lastensuojelun tehtävänä on edistää lasten hyvinvointia ja ehkäistä lasten ongelmatilanteita. Lastensuojelun kolme perustehtävää käsittävät lasten yleisten kasvuolojen takaamisen, vanhempien tukemisen kasvatuksessa ja myös lasten turvaamisen kaikissa tilanteissa. Lastensuojeluun kuuluvat lastensuojelutarpeen selvittäminen, avohuollon tukitoimet, huostaanotto, kiireellinen sijoitus, sijaishuolto ja jälkihuolto. Nämä kaikki ovat osana lastensuojelutyötä, jota tehdään sosiaalityönä. (Lastensuojelun käsikirja 2012.) Tärkeää lastensuojelutyön tekemisessä on laadukas toteutus ja työskentely. Laadukkaan ja oikeudenmukaisen lastensuojelutyön toteutuksessa tärkeintä on lapsen tarpeiden asettaminen ensisijaiseksi. (Lastensuojelun kansalliset laatusuosituksen 2010.)

Pösö (2004) on tutkinut nuorten (n=42) kokemuksia koulukodissa asumisesta ja sen merkityksestä osana Stakesin rahoittamaa projektia. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esille koulukodissa asuvien nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa nuorille tilaisuus kertoa koulukodista elämän vaiheena omin sanoin. Tutkimukseen valikoitui kaksi valtion koulukotia, jottei laitoksia voitaisi tunnistaa. (Pösö 2004, 5, 23, 29.)

Pösö (2004) haastatteli 12–17-vuotiaita nuoria, joilla oli kirjava elämänhistoria, mistä monet sijoitusyritykset ja sijoitukset kertoivat. Tutkimuksen aineisto koostui haastatteluiden (n=42) lisäksi nuorten ottamista valokuvista (588 kpl) ja nuoria koskevista asiakirjoista (62 nuoren dokumentit) sekä tutkijan omista kokemuksista viettäessään aikaa koulukodeissa. Tutkimuksesta kävi ilmi, että koulukotiin meneminen oli vastentahtoista ja ristiriitaista. Nuoret kokivat, ettei heidän omilla mielipiteillään ollut merkitystä, sillä muut päättivät heidän puolestaan. Nuoret olivat myös sitä mieltä, ettei heillä ollut mahdollisuuksia vaikuttaa koulukotiin menosta. Lisäksi tutkimuksesta kävi ilmi, että nuoret kärsivät luottamuksen puutteesta ja tiedottomuudesta siitä, miksi he olivat

tulleet koulukotiin asumaan tai miten kauan heidän sijoituksensa kesti. (Pösö 2004, 55–64.)

Pösön ohella myös Reinikainen (2009) tutki nuorisokodissa asuneiden nuorien tyttöjen (n=66) kokemuksia nuorisokodissa elämisestä sekä selviytymisestä aikuisena. Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa mahdollisimman yksityiskohtainen ja monipuolinen kuva nuorisokodissa elämisestä sekä tuoda nuorten kokemukset julki lastensuojelulle ja sijaishuollolle. (Reinikainen 2009.)

Tutkimuksen tuloksista selviää, että suurella osalla oli halu kodin ulkopuoliseen sijoitukseen johtuen elinolojen vaikeudesta. Monet hakeutuivat itse sijoitukseen, loput suostuivat sijoitukseen sitä tarjottaessa. Osalla haastatteluun osallistuneista nuorisokotiin muutto oli muiden päätös. Lähes kaikilla Reinikaisen (2009) tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli samankaltainen mielipide tiedonsaannista kuin Pösönkin (2004) tutkimukseen osallistuneilla nuorilla; se oli riittämätöntä.

Myös Fraser ja Southwell (2010) olivat tutkineet sijoitettuin olleiden nuorten kokemuksia ja tyytyväisyyttä sijaishuollon eri osa-alueilla. Tutkimukseen osallistuneista nuorista (n=169) suurin osa tunsi olonsa turvalliseksi ja oli tyytyväisiä henkilökunnan tarjoamaan hoitoon sekä tukeen. Nuoret kokivat myös pystyvänsä osallistumaan pienempien asioiden päätöksentekoon. Nuorten mielestä suurempien ja merkittävimpien asioiden päätöksenteossa nuoret tulisi ottaa enemmän huomioon. Tutkimukseen osallistuneista nuorista 65 prosentille oli selvitetty syy sijoitukseen joutumiselle. Tiedonsaannin osalta siis noin joka kolmannes nuorista ei ollut saanut tietoa sijoittamisensa syistä. Nuorista myös vain 28 prosentille oli tehty erityinen tapaussuunnitelma ja he olivat tietoisia sen sisällöstä. Näin ollen lähes 70 prosenttia nuorista oli ilman suunnitelmaa. (Fraser & Southwell 2010, 209, 213, 215–217.)

Ylösen (2009) tutkimuksessa tutkimuskohteina olivat 12–16- vuotiaiden nuorten (n=8) mielipiteet ja kokemukset lastensuojelusta syvähaastatteluina, joita tehtiin yhteensä 22. Tärkeimmät käsitteet ja kulmakivet tutkimuksessa olivat kokemus, merkitys ja kertomus. (Ylönen 2009.)

Tutkimuksen tuloksissa Ylönen (2009) arvioi nuorten toimijuutta lastensuojelujuonissa sen perusteella, kuinka nuori kuvaa lastensuojeluun liittyvien tapahtumien syy- ja seuraussuhteet. Kolmen nuoren toimijuus oli vahvaa, kahden nuoren keskivahvaa ja kolmen heikkoa. Tutkimuksen mukaan tutkittavien nuorten asema osana lastensuojeluprosessia ja sen toimivuutta oli kohtalaisen hyvä. Nuoret odottivat enemmän lastensuojelun menetelmien toimivuutta ja riittävää nuoren omaa osallisuutta prosessissa. Myös kannattelevaa suhdetta työntekijään odotettiin. Suurin este näiden odotusten riittävälle toteutumiselle oli työntekijöiden suuri vaihtuvuus. (Ylönen 2009.)

Pelanderin (2008) tutkimuksessa tutkittiin lasten (n=388) odotuksia hoitotyön laadusta kolmivaiheisena tutkimuksena. Tutkimuksessa haluttiin kuvailla odotuksia ja arvioiteja, joita lapsilla oli hoitotyön laadusta. Lisäksi haluttiin kehittää hoidon laadun mittari kouluikäisille lapsille, jotka ovat sairaalassa. Tutkimuksen tarkoituksena oli lasten hoitotyön kehittäminen sairaalassa. Tutkimuksen tulosten perusteella lapset ovat kykeneviä arvioimaan omaa hoitoaan ja siihen liittyviä asioita. Myös heidän näkökulmansa ja mielipiteensä olisi syytä ottaa huomioon osana laadun kehittämisprosessin parantamista lapsilähtöisemmällä lähestymistavalla. (Pelander 2008.)

Eronen (2012) tutki lastenkodissa eletyn lapsuuden (n=25) kerrottavuutta osana nykyistä henkilökohtaista elämää. Ensimmäisenä pääkysymyksenä tutkimuksessa olivat ne tekijät, joista kerrotaan henkilökohtaisessa elämässä puhuttaessa lastenkodissa vietetystä ajasta. Toisena pääkysymyksenä oli miten lastenkodissa vietetystä ajasta pystytään kertomaan henkilökohtaisessa elämässä. (Eronen 2012.)

Pääasiallisena aineistona Eronen (2012) tutkimuksen teossa olivat elämänkerralliset aineistot, joissa lastenkoti on liitetty osaksi elämää. Tutkimusta tehtiin neljän eri artikkelin pohjalta, joissa kaikissa korostui eri näkökulma. Kaikille näkökulmille oli yhteistä lastenkodissa vietetystä lapsuudesta kertominen. Kaikista näkökulmista tutkimustulokseksi saatiin, että lastenkodissa vietetystä lapsuudesta ei kerrottu paljon tarinoita. Siitä ei myöskään haluttu mielellään kertoa ulkopuolisille henkilöille. Erityisesti

negatiivisia muistoja hallitsi unohtaminen eikä niistä ainakaan haluttu kertoa. Narratiivisella ympäristöllä ja kuuntelijalla oli suuri merkitys tarinan kertomiseen. Kertova ympäristö voi tutkimuksen mukaan joko tukahduttaa tai kannustaa henkilöä kertomaan omaa tarinaansa lastenkodissa vietetystä ajasta. (Eronen 2012.)

Kuten Erosenkin (2012) niin Borgin ja Lindblomin (2011) tutkimuksessa käsiteltiin lastenkodissa asuneiden naisten (n=2) elämäntarinoita. Naiset olivat olleet sijoitettuina lastenkodissa tai perhekodissa ja kertoivat lastenkodissa tai perhekodissa vietetystä ajasta. Naiset kuvailivat tutkijalle lastenkodissa tai perhekodissa vietetyn ajan vaikutuksia aikuisiän elämään. Tutkimustuloksista ilmeni, että lastenkodissa tai perhekodissa asuminen jätti pysyvät jäljet molempiin naisiin. Vaikutukset aikuisiässä olivat niin fyysisiä kuin psyykkisiäkin. Aikuisiässä molemmilla naisilla oli ongelmia miessuhteissaan, masentuneisuutta ja alhaista mielialaa. Molemmat kokivat myös olleensa lapsina hankalia ja haastavia, mikä tutkijoiden mukaan on yleistä lastenkodissa asuvilla lapsilla. (Borg & Lindblom 2011.) Sekä Erosen (2012), että Borgin ja Lindblomin (2011) tutkimustuloksista kävi ilmi, että lastenkodissa tai perhekodissa asuminen saattaa jättää vaikeitakin muistoja ja tuottaa jopa häpeää, josta johtuen lastenkodissa tai perhekodissa vietetystä ajasta ei useinkaan kerrota mielellään ainakaan tuntemattomille ihmisille.

Pekkarisen (2011) tutkimuksessa tutkittiin lastensuojelututkimusta asiantuntijoiden näkökulmasta fokushaastatteluina eli haastattelut tapahtuivat ryhmässä. Haastattelutilanteita oli yhteensä 23 ja niihin osallistui asiantuntijoita (n=87) yhteensä 44 eri instituutioista. Tutkimuksessa käsiteltiin lastensuojelututkimuksen tilaa ja menetelmiä, joiden avulla voitaisiin aikaansaada parempaa, jouhevampaa ja toimivampaa yhteistyötä eri toimijoiden välille. Johtopäätökseksi selvityksessä nousi esiin samankaltaisia tutkimustuloksia asiantuntijoiden näkökulmasta kuin Pösön (2004) ja Reinikaisen (2009) tutkimuksissa nuorten näkökulmista, että lastensuojelun toiminnassa on suuri tiedon puute. Lisäksi selvityksessä ilmeni, että ongelmia on myös siinä, mihin tieto koordinoidaan. Tämä taas osaltaan on yksi syy, joka

vaikeuttaa koko toimintaa ja toteuttamista lastensuojelussa, kuten esimerkiksi ennakkointia, suunnittelua ja tiedottamista. (Pekkarinen 2011.)

Ukkola (2007) oli halunnut kehittää sosiaalityön työmenetelmiä lapsen ja nuoren kuulemisen kannalta. Tutkimuksessa käytettiin hyödyksi lomakkeistoa, jonka avulla voitaisiin parantaa lapsen osallisuutta. Tutkimuksessa haastateltiin sosiaalityöntekijöitä (n=7) kolmen teeman mukaan; lomaketyöskentelyn vaikutukset huoltosuunnitelmatyöhön, lomaketyöskentelyn vaikutukset lapsen osallisuuteen ja asiakkaiden kokemukset lomaketyöskentelystä työntekijöiden kertomana. Sosiaalityöntekijät arvioivat lomakkeiden toimivuutta. Esille nousi myös tärkeä asia lapsen huomioimatta jättämisestä, kun hänen asioitaan käsitellään. Lomaketta käyttämällä pyritään saamaan yhteys lapseen ja hänen mielipiteensä sekä näkemyksensä omasta tilanteestaan julki. Kaiken kaikkiaan sosiaalityöntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että lomakkeet ovat ainakin askel eteenpäin lapsen osallisuuden parantamiseksi. (Ukkola 2007.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuoren saamaa tiedon määrää omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa sekä nuoren mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Tavoitteena on parantaa lastensuojeluprosessin toimivuutta ja tukea nuoren tiedonsaantia sekä vaikutusmahdollisuuksia lastensuojeluprosessissa.

Tutkimusongelmat:

1. Miten paljon nuori saa tietoa omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa?
2. Miten paljon nuori voi vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa?

5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Lastensuojelulaissa (2007/417) on määritetty, että on tärkeää kiinnittää huomiota lasten ja nuorten toiveisiin sekä tarpeisiin palveluja järjestettäessä. Perustuslaissa (1999/731) on määritelty lapsen oikeus vaikuttaa asioihin, jotka häntä koskevat. Tekijät halusivat antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden tuoda julki oman mielipiteensä itseään koskevissa asioissa, kuten lastensuojelulaissa ja perustuslaissa on määritelty (Perustuslaki 1999/731, 6§; Lastensuojelulaki 2007/417, 8§). Tutkimuksen aihe kiinnosti tekijöitä jo heti aiheenvalintatilaisuudessa ja tekijöiden omat kokemukset lasten- ja nuortenpsykiatrian harjoitteluista vaikuttivat aiheen valintaan.

Opinnäytetyö kuuluu lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnatutkimushankkeeseen. Tutkimushanke kohdistuu 12–17-vuotiaiden ikäryhmään ja heidän kasvatuksestaan vastaaviin henkilöihin. Hankkeessa käsitellään hoitoa, hoivaa ja kasvatusta. Tutkimushankkeessa on tutkittu neljää näkökulmaa; asiakas-, työntekijä-, palvelutuotanto- ja lainsäädäntönäkökulmaa. Asiakas- ja työntekijänäkökulma ovat olleet Turun ammattikorkeakoulun vastuulla. Turun ammattikorkeakoulun Terveysala on keskittynyt asiakasnäkökulmaan (Lehtiranta 2010), johon liittyen opinnäytetyön tutkimus tehtiin. Toimeksiantosopimus (liite 1) saatiin syksyllä 2011 Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinta hankkeen projektipäälliköltä.

Tutkimukseen liittyvää tietoa haettiin useasta eri tietokannasta, muun muassa Cinahlista ja Medlinesta. Haut tehtiin vuosirajauksella, ottaen mukaan vain vuodesta 2000 eteenpäin ilmestyneet julkaisut. Hakusanoina käytettiin seuraavia; nuoret, nuoriso, murrosikäinen, psykiatria, mielenterveys, avohoito ja lastensuojelu. Suomenkielisiä vastaavia hakusanoja haettiin myös englanniksi. Hakusanat tuottivat monesta tietokannasta satoja tuloksia, mutta tutkimusta vastaavia aineistoja ei juuri löytynyt. Lisäksi koko tutkimuksen tekemisen aikana tehtiin manuaalista aineistonhakua, joiden tuloksia käytettiin opinnäytetyön aineistona.

Tutkimus on tyypiltään laadullinen tutkimus, jossa tavoitteena on tarkastella tutkittavaa ilmiötä. Laadullisen tutkimuksen toteutuksessa ei olla kiinnostuneita määrästä vaan esimerkiksi ihmisten kokemusten tulkitsemisesta. (Tilastokeskus 2012.) Tutkimuksessa käytettiin haastattelumenetelmänä teemahaastattelua, jossa edetään aihepiireittäin eli teemoittain. Teemahaastattelulle tyypillistä on, että kaikilla haastateltavilla on samaan aiheeseen liittyviä kokemuksia. Haastattelutilanteessa haastateltavalla on mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin eikä vastauksia ole sidottu valmiiksi määriteltyihin vastausvaihtoehtoihin. Haastattelutilanteessa ollaan siis teemahaastattelun myötä suullisessa kanssakäymisessä haastateltavan kanssa. Teemahaastattelua tehtäessä teema-alueet eli tutkittavat aihepiirit ovat tiedossa. Kysymyksillä ei taas ole tarkkaa muotoa, eikä niillä ole järjestystä. Myöskään teemahaastattelussa haastattelukertojen määrää ei ole määritelty. (Eskola & Suoranta 1998, 86; Hirsjärvi ym. 2009, 208–209.; Hirsjärvi & Hurme 2009, 34, 48.) Tutkimukseen valittiin haastattelutyypiksi teemahaastattelu, koska sillä voidaan tutkia haastateltavan kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita.

Menetelmä oli sopiva valinta tähän työhön, sillä se sopii käytettäväksi kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta tehtäessä ja työssä tekijät halusivat kohdentaa haastattelun tiettyihin aihepiireihin. Lisäksi työn kannalta on hyvä, että teemahaastattelu ei ole liian strukturoitu kuten pelkkä lomakehaastattelu. Strukturoidulla lomakehaastattelulla tarkoitetaan kaavamaisesti etenevää kyselylomaketta, jossa vastaajalla ei ole mahdollisuutta vastata ennalta annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. Tekijöiden kannalta teemahaastattelu oli sopiva haastattelumenetelmä, sillä se yleensä soveltuu parhaiten kokemusten kuvailemiseen ja tutkimiseen. Lisäksi etuna oli, että tekijöillä oli mahdollisuus selventää ja tarkentaa kysyttäviä asioita nuorten haastattelutilanteessa.

Haastattelutilanteessa käytettiin apuna teemahaastattelurunkoa (liite 2), jossa edettiin teemoittain. Aluksi selvitettiin vastaajan taustatiedot; ikä, sukupuoli ja kauanko on ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Sen jälkeen haastattelutilanteessa käsiteltiin ensimmäistä teemaa, joka oli nuoren

tiedonsaanti omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Ensimmäinen teema vastaa tutkimusongelmaan yksi. Toiseksi käsiteltiin toista teemaa, joka oli nuoren vaikutusmahdollisuudet itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Se vastaa tutkimusongelmaan kaksi.

Tutkimuslupa (liite 3) Lausteen perhekuntoutuskeskukseen saatiin syksyllä 2011 osana lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat hanketta. Tutkimuslupa (liite 4) Ruoksmäen lastenkotiin saatiin helmikuussa 2012 Salon Perhetukikeskus Oy:ltä.

Ruoksmäen lastenkoti on avattu vuonna 2004 Saloon. Se tarjoaa seitsemän sijoituspaikkaa pidempiaikaiseen sijoitukseen. Ruoksmäki tarjoaa palveluitaan yli 10-vuotiaille lapsille ja nuorille. Ruoksmäen lastenkodissa pyritään kodinomaiseen ja lämminhenkiseen ympäristöön. (Salon Perhetukikeskus Oy 2011.) Lausteen perhekuntoutuskeskus on Turussa toimiva yksityinen lastensuojelupalveluiden tuottaja, joka tarjoaa sijaishuollon ja avohuollon sijoituspalveluita. Perhekuntoutuskeskuksessa on seitsemän eri yksikköä, joissa on yhteensä 46 asiakaspaikkaa lapsille ja nuorille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. (Lauste 2011.)

Salon Perhetukikeskus Oy:n toimitusjohtajaan ja Ruoksmäen lastenkodin johtajaan oltiin yhteydessä tutkimuksen etenemisen aikatauluista. Myös Lausteen perhetukikeskuksen yhteyshenkilöön oltiin yhteydessä tutkimukseen liittyvistä asioista.

Tekijät vierailivat keväällä 2012 kahdesti Ruoksmäen lastenkodissa kertoen tutkimuksesta nuorille ja henkilökunnalle. Aineistonkeruuseen pyrittiin saamaan kaikki seitsemän nuorta, jotka olivat sijoitettuna Ruoksmäen lastenkotiin. Nuorilta pyydettiin suostumukset tutkimukseen tekijöiden vierailujen aikana. Kukaan Ruoksmäen lastenkotiin sijoitetuista nuorista ei kuitenkaan halunnut osallistua haastatteluihin. Tämän jälkeen tekijät vierailivat Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa tiedottaen asiasta nuorille ja samalla myös henkilökunnalle. Nuorilta pyydettiin suostumukset tutkimukseen tekijöiden vierailujen aikana. Tekijät saivat Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta

runsaasti haastateltavia nuoria eli yhteensä kahdeksan nuorta. Tekijät antoivat nuorille saatekirjeet (liite 5) ja suostumuslomakkeet (liite 6). Mikäli nuori halusi osallistua tutkimukseen, tekijät toimittivat Lausteen perhekuntoutuskeskuksen yhteyshenkilölle huoltajien saatekirjeet (liite 7) ja huoltajien suostumuslomakkeet (liite 8). Tämän jälkeen yhteyshenkilö oli vastuussa huoltajien saatekirjeiden ja suostumuslomakkeiden eteenpäin toimittamisesta huoltajille, joiden nuori oli vastannut myöntävästi tutkimukseen osallistumiseen. Kaikki haastateltavat olivat alaikäisiä, joten suostumus kysyttiin myös nuoren huoltajalta. Haastatteluun osallistuneella nuorella oli suostumus siis myös huoltajaltaan.

Aineisto kerättiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa vuoden 2012 alkupuolella. Nuoria ei erikseen valittu tutkimukseen, vaan jokaiselle Lausteen perhekuntoutuskeskukseen sijoitetulle nuorelle eli yhteensä 46:lle annettiin mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta nuorten suostumuksia saatiin 14 nuorelta. Tekijät saivat kahdeksalta nuoren huoltajalta suostumukset nuorten osallistumisesta tutkimukseen. Kuuden myöntävän vastauksen tutkimukseen osallistumisesta antaneen nuoren huoltajaa ei joko tavoitettu, he eivät antaneet suostumusta tutkimukseen osallistumisesta tai eivät palauttaneet suostumuslomaketta tekijöille. Tekijöiden tietoon ei myöskään ole tullut, että suostumuskirjeet olisi palautettu Lausteen perhekuntoutuskeskukseen.

Aineistonkeruu tapahtui haastattelun yhteydessä nauhoituksen ja muistiinpanojen avulla. Haastattelut nauhoitettiin kahdella eri nauhurilla ja haastatteluissa oli aina paikalla molemmat tekijät. Tekijät olivat jakaneet tehtävät siten, että aina toinen haastatteli ja toinen kirjasi ylös muistiinpanoja. Ennen haastattelun alkua nuorilta pyydettiin vielä kirjallinen lupa (liite 9) haastattelun nauhoittamiseksi. Nauhoituslupasopimuksessa tekijät sitoutuivat hävittämään kerätyn aineiston litteroinnin ja analysoinnin jälkeen.

Tutkimuksen teossa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa työ etenee kaavanomaisesti alkaen haastattelujen kuuntelemisesta ja niiden

aukikirjoituksesta sana sanalta. Aukikirjoitettu aineisto redusoidaan eli pelkistetään, jonka jälkeen pelkistetty aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Klusteroinnin tarkoituksena on löytää aineistosta samankaltaisuudet sekä eroavaisuudet. Kun ryhmittely on tehty, ryhmistä muodostetaan alaluokkia. Alaluokkien ryhmiä yhdistämällä muodostetaan yläluokkia, ja yläluokkia yhdistämällä saadaan muodostettua pääluokkia. Tämän jälkeen seuraa sisällönanalyysin viimeinen vaihe eli abstrahointi, jolla luodaan teoreettiset käsitteet tutkittavasta aineistosta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 131–137.)

Tutkimuksen aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi soveltui aineiston analyysimenetelmäksi, sillä se antoi tekijöille mahdollisuuden aineiston käsitteellisyuden muovaamiseen. Ensimmäiseksi nauhoitetut haastattelut kuunneltiin ja kirjoitettiin auki sanatarkasti. Aukikirjoitettua tekstiä kertyi yhteensä 37 sivua. Tämän jälkeen tekijät pelkistivät aineiston ja ryhmittelivät sen, jotta nuorten vastauksista löydettiin teemojen mukaisesti samankaltaiset ja erilaiset vastaukset tiedonsaannin sekä vaikutusmahdollisuuksien osalta. Vastausten erittelemiseen käytettiin erilaisia värejä, jotta ne erosivat toisistaan. Näin ollen tekijöiden oli myös helppo poimia keskenään samanlaiset vastaukset yhteen. Ryhmittelyiden jälkeen tekijät loivat ryhmistä alaluokkia. Alaluokkia yhdistettiin, jonka jälkeen tekijät laativat yläluokat. Yläluokista muodostettiin kaksi erillistä pääluokkaa, tiedonsaanti ja vaikutusmahdollisuudet, jotka olivat jo ennen sisällönanalyysin tekemistä tekijöiden tiedossa.

Tutkimuksen tulokset valmistuivat Turun ammattikorkeakoulun Terveysalan aikataulun mukaisesti eli keväällä 2012. Tulokset esitettiin raportointiseminaarissa Turun ammattikorkeakoulun Salon toimipisteessä toukokuussa 2012 ja Lausteen perhekuntoutuskeskukseen tuloksia tullaan esittämään 2012 syksyllä sekä nuorille, että henkilökunnalle.

6 TULOKSET

6.1 Nuorten taustatiedot

Haastatteluiden teon aikana kaikki haastatteluun osallistuneet nuoret olivat sijoitettuna Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Nuorten sijoitusten kestot vaihtelivat puolesta vuodesta 11 vuoteen (keskiarvo 2,5v). Nuorista kolme oli ensimmäistä kertaa sijoitettuna, kun taas viidellä nuorella oli taustalla aikaisempia sijoituksia lastensuojelulaitoksissa. Tutkimukseen osallistui kolme tyttöä ja viisi poikaa, jotka olivat iältään 15–17 vuotiaita.

6.2 Nuorten tiedonsaanti lastensuojeluprosessissa

Tutkimustuloksissa tiedonsaannin kohdalla esiin voitiin nostaa viisi eri yläluokkaa. Yläluokat voitiin jaotella nuorten kertomusten perusteella lastensuojeluprosessin käynnistymiseen, kuka kertoi lastensuojeluprosessin alkamisesta, lastensuojeluprosessin eri vaiheiden tiedonsaantiin, tiedonsaantiin tulevaisuudesta ja tietoon, jota he olisivat halunneet saada. (Kuvio 2.)

Nuorten kokemukset tiedonsaannista olivat varsin negatiivisia. Lastensuojeluprosessi oli ollut nuorille kielteinen yhtä nuorta lukuun ottamatta. Kyseisen nuoren lastensuojeluprosessi oli käynnistynyt hänen omasta ehdotuksestaan. Seitsemälle nuorelle **lastensuojeluprosessin käynnistyminen** oli yllätys ja tapahtui yhtäkkiä. Nuoret olivat sitä mieltä, ettei heille oltu kerrottu asiasta. Kaikki nuoret olisivat kaivanneet aikaa valmistautua ja sisäistää ajatus lastenkodissa asumisesta. Tiedonsaanti lastensuojeluprosessin alussa näin ollen oli puutteellista.

”Mut haettii vaa sillee ihan yhtäkkii himast ja mut tuotiin tänne, eikä mul ollu mitään päivää tai mitään varoitusaikaa vaa aamul mut haettii.”

Kuvio 2. Nuorten näkemyksiä tiedonsaannista lastensuojeluprosessin aikana.

Viiden nuoren kohdalla **lastensuojeluprosessin alkamisesta kertoneet** olivat joko kyseisessä kunnassa asuvan nuoren sosiaalityöntekijä tai edellinen laitos, jossa nuori oli ollut sijoitettuna. Lisäksi yksi nuorista mainitsi omahoitajan kertoneen lastensuojeluprosessin alkamisesta. Muiden nuorten kohdalla nuorten äidit olivat kertoneet tulevasta sijoituksesta.

”Äiti tuli hakee mut koulust ja meil piti olla palaveri sossujen kaa ja sit tota äiti oli ihan hiljaa koko ajan ku me mentiin sinne sossun pihaan ja sit äiti yhtäkkii sano et sä joudut perhekotiin...”

Tiedonsaanti lastensuojeluprosessin eri vaiheista jakoi nuorten mielipiteitä. Kaksi nuorista kertoi asioiden olevan epäselviä, eivätkä nuoret kokeneet saavansa vastauksia kysymyksiinsä. Lisäksi epäselvyyttä lisäsi se, ettei asioita selitetä kunnolla. Yksi nuorista kertoi saaneensa paljon kirjallisia dokumentteja, joista ei kuitenkaan ymmärtänyt mitään.

”Vähän epäselkeet ollu mun mielest aina sillee niinku aina ei saa vastausta.”

”No mä oon saanu vaan niit kaikkii lappui mut en mä niist oikee...”

Kolme nuorista koki, etteivät he saaneet lainkaan tietoa lastensuojeluprosessin etenemisestä ja sen vaiheista.

”No mä sain sen tietää oikestaan siinä vaiheessa kun mä en oikeen kotiin päässy.”

Positiivista oli, että kolmen nuoren mielestä heille oli kerrottu kaikki tarpeellinen tieto lastensuojeluprosessista ja sen eri vaiheista. Kaksi nuorta mainitsi vielä, että Lausteen perhekuntoutuskeskukseen tultuaan, he ovat saaneet tietää omista asioistaan hyvin.

”Mun omahoitaja kirjoittaa yhteenvetoraportin mis on eri kohtii ja mä luen sen aina ja sit mä kerron mitä muutettavaa siin pitäis olla tai onkse ihan hyvä.”

”No mulle annetaan oikestaan joka ikisessä palaverissa kaikki mua koskevat paperit jotka mä voisin laittaa talteen jos mä haluun, mä yleensä luen ne ja heitän menee sit ne.”

Nuorten **tiedonsaanti tulevaisuudesta** oli huonoa. Vain kahdella nuorella oli tiedossa tulevaisuuden tapahtumat; kotiutus tai sijoituksen kesto. Neljän nuoren

kohdalla tilanne vaikutti heikolta, sillä heillä ei ollut minkäänlaista tietoa tulevaisuudesta.

”No sitä muutetaan koko ajan.”

”Mä oon moneen kertaan koittanu kysellä sun muuta, vähän hidasta ollu vastaus...”

Kahden nuoren kohdalla tulevaisuuden suunnitelmista oli puhuttu, mutta varsinaisia suunnitelmia ei oltu vielä tehty. Näin ollen heillä ei ollut tietoa jatkosta.

”Noo ainaki tälle alustavasti on puhuttu sillee et mä siirtyisin itsenäistyvien nuorten osastolle, mut sekää ei oo viel varmaa.”

Kun nuorilta kysyttiin, minkälaista **tietoa he olisivat halunneet saada**, vastaukset olivat erittäin yhteneväisiä yhtä nuorta lukuun ottamatta. Kyseinen nuori kertoi saaneensa kaiken haluamansa tiedon. Muut nuoret kertoivat, että tieto sijoituksen kestosta oli tärkeää saada.

”No se, et millon mä pääsen pois täältä ja miten mä pääsen pois.”

”Sit kummiski haluaisin tietää et millon pääsen täältä niinku ja sellasen mahdollisimman tarkan tiedon.”

Lisäksi yksi nuorista kertoi, että olisi halunnut saada rehellistä tietoa kaikista häneen liittyvistä asioista.

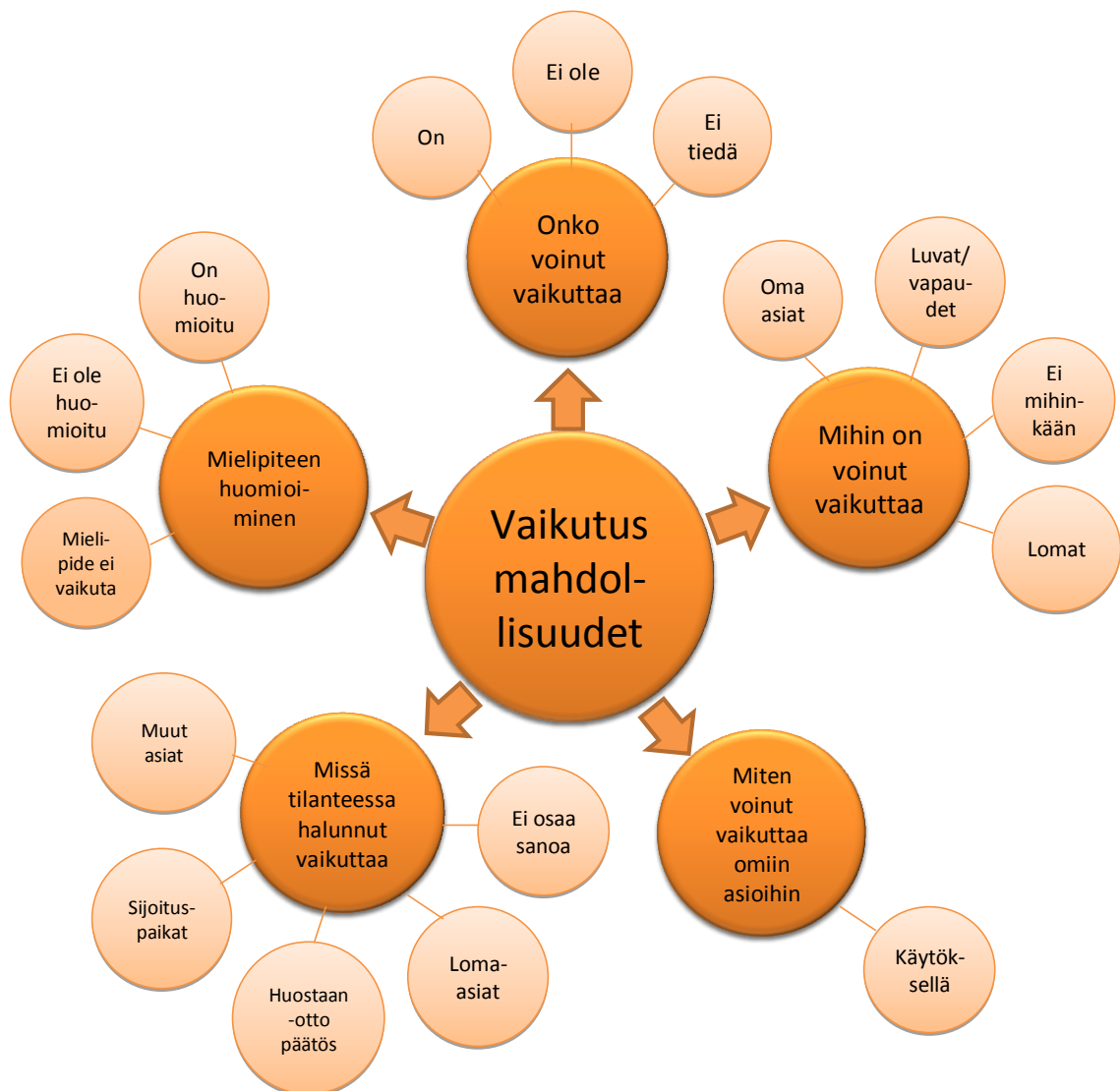
”No kaikist muutoksista ja tollasist pitäis niinku sanoo mun mielestä mulle ja eikä kaikki tehdä vaan selän takana.”

Neljän nuoren kohdalla tuli esiin heidän kokeneen, että heiltä olisi pimitetty joitain tietoja.

”Mistä mä sit tiän et mikä semmonen asia on mikä multa on koitettu pimittää niin koittaa siinä sitten selvittää.”

6.3 Nuorten vaikutusmahdollisuudet lastensuojeluprosessissa

Tutkimustulokset nuorten vaikutusmahdollisuuksista lastensuojeluprosessissa voitiin jaotella viiteen eri yläluokkaan. Esiin nousivat nuorten kokemukset mielipiteensä huomioimisesta, ovatko he voineet vaikuttaa, mihin he ovat voineet vaikuttaa, miten he ovat voineet vaikuttaa ja missä tilanteessa he olisivat halunneet voida vaikuttaa lastensuojeluprosessin aikana, tai sen eri vaiheissa. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Nuorten kokemuksia vaikutusmahdollisuuksistaan lastensuojeluprosessin aikana.

Nuorten kokemukset oman **mielipiteensä huomioimisesta** lastensuojeluprosessin aikana olivat suurilta osin kielteisiä. Vain kaksi nuorta vastasi myöntävästi kysyttäessä, onko heidän mielipidettensä huomioitu.

”Ihan hyvin kai, mut siis kyl sitä kuunnellaa ja nii.”

Viisi nuorta koki, ettei heidän mielipidettään ole huomioitu ollenkaan. Lisäksi näiden viiden nuoren joukossa kolme oli myös sitä mieltä, ettei heidän sanomisillaan ole mitään väliä.

”Ei, ei koskaan. No kaikki mitä mä oon ehdottanu ja koittanu kysyä niin mikään niistä ei oo oikeen tullu toteen.”

”Ei mun mielipide, ei tääl mielipiteet aina vaikuta.”

”Siis jos kysytään jotain, niin siel kerrotaan oma mielipide siin. Mut sit se joskus menee läpi ja joskus ei.”

Yhden nuoren mukaan hänen mielipiteensä on huomioitu vain lastenkodissa tarjottavan ruoan suhteen.

”Varmaan tulee joku lappu et mitä ruokaa halua koulus et ei niit muuten oikee.”

Kun nuorilta kysyttiin, **ovatko he voineet vaikuttaa**, vastaukset olivat negatiivissävytteisiä. Viiden nuoren mukaan he eivät ole voineet vaikuttaa missään lastensuojeluprosessin eri osa-alueilla.

”No esimerkiks aika sama et en oikeen koe et voin vaikuttaa.”

”En mä minkään sossun mielipiteisiin vaikuta mitenkään.”

”Ei yhtään mitenkään. Ettei oo yhtään sanavaltaa.”

Kaksi nuorta eivät tieneet, mikäli ovat tietämättään voineet vaikuttaa joihinkin lastensuojeluprosessiin liittyviin asioihin. Näin ollen heidän vastauksensa olivat neutraaleja.

”Emmä tiedä mihi sitä sit olis voinu vaikuttaa.”

Yhden nuoren vastaus vaikuttamiseen oli positiivinen. Hän ei osannut kuvailla, mihin lastensuojelun osa-alueisiin on voinut vaikuttaa, mutta oli kuitenkin myönteisellä kannalla omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.

”No siis.. Kyl kai jotain joo.”

Kun kysyttiin **mihin nuoret ovat voineet vaikuttaa** lastensuojeluprosessin ulkopuolelta, vastaukset olivat huomattavasti paljon positiivisempia kuin vaikutusmahdollisuudet lastensuojeluprosessin osa-alueilla. Suurin osa nuorista kertoi pystyvänsä vaikuttamaan omiin asioihinsa, lupiinsa, vapauksiinsa ja lomiinsa.

”No oon vaikuttanu siihe et mul on tääl näi aika paljo vapauksii.”

”No, mun lomiin ja sit näihi et mä oon saanu pitempii lenkkei tai enemmän lenkkejä.”

”Varmaan just kaiken maailman lupiin mitä mä oon saanu täält.”

”Omis asiois niinku saa itte vaikuttaa aika paljon.”

Vain kaksi nuorista oli sitä mieltä, etteivät he ole voineet vaikuttaa mihinkään asiaan lastensuojeluprosessin ulkopuolella. Toinen nuorista kuitenkin mainitsi, että saattaa joskus saada vaikuttaa Lausteen perhekuntoutuskeskuksen osastoilla järjestettävään toimintaan.

”No emmä nyt tiedä varmaan välil kysellään et mitä haluaa tehdä osastol.”

Yhteneväiset vastaukset nuorilta saatiin kysyttäessä **miten he ovat voineet vaikuttaa omiin asioihinsa** Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Kaikki nuoret kertoivat, että hyvällä käyttäytymisellä ja sääntöjä kunnioittamalla saa enemmän vapauksia.

”Jos sä käyttäydyt hyvin ja tottelet ihan jokaikistä mitä sanotaan niin kyllä niitä lupia rapsahtelee.”

”Käytös ja sit mä oon pyytäny pitempi ja sit mä oon käyttäytyny nii just käyttäytyny hyvin ja lomat menny hyvin ni saa enemmän lomii ja.”

Nuoret toivat ilmi myös kokemuksiaan siitä, **missä tilanteessa he olisivat halunneet vaikuttaa**. Yksi nuorista ei osannut sanoa, missä tilanteessa hän olisi halunnut vaikuttaa. Viidellä nuorella oli kuitenkin samankaltaiset mielipiteet: he olisivat halunneet vaikuttaa huostaanottopäätöksen tekemiseen.

”Just siin huostaanotossa. Siin jos joku olis huomioinu, ni sit en olis tääl. Siit ois voinu kertoa aikasemmin. Tai et ois voinu varottaa, antaa niinku mahdollisuuden eikä suoraa huostaanoteta.”

”Se ku sitä huostaanottopäätöstä tehtiin. Siin mä olisin toivonu et... Se oli silleen et mä sanoin et mä en haluu mihinkää laitoksee, mä haluun vaan kotii et se on sillee niinku se oli aika vaikeeta. Mä en suostunu siihe.”

Kaksi nuorta, jotka olisivat halunneet vaikuttaa huostaanottopäätökseen, olisivat halunneet myös vaikuttaa myös muihin asioihin, kuten osastoon, jossa asuu.

”Varmaan justiinsa täs mun itsenäistymisessä sun muussa, kun mut tänne siirrettiin.”

Kahden nuoren kohdalla loma-asiat nimettiin asioiksi, joihin he olisivat halunneet vaikuttaa.

”Mul vaa saatetaa sanoo, et sä et lähde tänää lomil. Ja sit se on viimeinen sana. Siit ei enää keskustella.”

Yksi nuori olisi halunnut vaikuttaa sijoituspaikan valintaan, sillä lomat eivät onnistu samoin, kuin muilla nuorilla, jotka ovat sijoitettuna lähempänä kotia.

”No paikoissa, kun ei oikeen huvita olla melkeen 200km päässä.”

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisesti hyväksyttävä tutkimus edellyttää hyvän tieteellisen käytännön käyttöä (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Hyvällä eettisellä käytännöllä tarkoitetaan rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden noudattamista kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Lisäksi tulee noudattaa tiedeyhteisön hyväksymiä toimintatapoja, muiden tutkijoiden työn asiallista huomioon ottamista, omien tulosten rehellistä esittämistä avoimuuden ja kontrolloitavuuden periaatteen mukaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002; Tuomi & Sarajärvi 2002, 130.)

Tekijöiden eettiset ratkaisut ovat suuresti yhteydessä tutkimuksen uskottavuuteen. Vastuussa hyvän tieteellisen käytännön käytöstä ovat tutkimuksen tekijät, tutkimusryhmä ja tutkimusyksikön johtaja. Tämän periaatteen mukaan myös opinnäytetyötä ohjaavat opettajat ovat vastuussa hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 129–130.)

Jotta tutkimuksen eettiset vaatimukset täytyivät, tekijät noudattivat tutkimuksen teossa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtana on aina ihmisarvon kunnioittaminen, johon pyrittiin koko tutkimuksen teon aikana. Jotta eettisyys toteutuisi tutkimuksessa, tekijät toimittivat nuorille saatekirjeet ja suostumuslomakkeet ennen haastatteluiden tekemistä. Mikäli nuori vastasi myöntävästi osallistumiseen, toimitettiin nuoren suostumuslomake Lausteen perhekuntoutuskeskuksen yhteyshenkilölle. Yhteyshenkilö oli vastuussa saatekirjeiden ja suostumuslomakkeiden lähettämisestä nuorten huoltajille. Näin toimittiin Lausteen perhekuntoutuskeskuksen salassapitovelvollisuuden säilyttämiseksi. Saatekirjeissä kerrottiin tutkimuksen tekijöistä, aiheesta, tarkoituksesta, tavoitteesta ja aineistonkeruusta. Saatekirjeen liitteenä sekä nuorille, että huoltajille toimitettiin suostumuslomake. Suostumuslomakkeilla tekijät pyysivät suostumusta haastatteluun.

Suomessa ei ole erikseen määritettyä lakia siitä, kenellä on oikeus päättää, osallistuuko lapsi tutkimukseen. Huoltaja päättää lapsen henkilökohtaisista

asioista ja yleensä lapsen tutkimukseen osallistuminenkin lasketaan lapsen huoltajan päätettäväksi asiaksi. Lapsen mielipide tulee tässäkin asiassa ottaa huomioon ikä- ja kehitystaso huomioiden. Käytännössä siis alaikäisen lapsen vanhemmalla on oikeus päättää, osallistuuko hänen lapsensa tutkimukseen. (Nieminen 2010.) Tekijät halusivat tutkimuksen teossa kunnioittaa edellä mainittua käytäntöä ja pyysivät huoltajien suostumukset nuorten osallistumisesta tutkimukseen. Toimimalla tällä tavalla haluttiin vahvistaa tutkimuksen eettisyyttä.

Henkilötietolain mukaan tutkimuksessa tulee toteuttaa yksityisyyden suoja turvaavia perusoikeuksia henkilötietojen käsittelyssä eikä paljastaa haastateltavien henkilötietoja tutkimuksen missään vaiheessa (Henkilötietolaki 1999/523, 1 §). Tutkimukseen haastateltiin nuoria, jotka olivat haastatteluhetkellä sijoitettuina muualle kuin kotiinsa. Tekijät arvioivat, että eettisyys haastateltavien nuorien anonymiteetin säilyttämisessä toteutui, koska toiminta pyrittiin järjestämään henkilötietolain pohjalta. Haastatteluihin osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Vapaaehtoisuutta korostettiin ennen haastatteluita. Haastateltaville kerrottiin ennen haastatteluita myös, että haastattelunauhoitteet kuulevat ainoastaan tekijät ja nauhoitukset tuhoetaan litteroinnin jälkeen. Näillä toimilla pystyttiin edesauttamaan anonymiteetin säilymistä ja vahvistamaan tutkimuksen eettisyyttä.

Tutkimusta tehtäessä pyritään virheettömään tulokseen. Tutkimustulosten luotettavuus voi kuitenkin vaihdella, jonka vuoksi tutkimuksen luotettavuutta on arvioitava. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135–138.) Tutkimuksessa käytettäviä lähteitä valittaessa tekijöiden tulee ottaa huomioon lähteiden ikä ja alkuperä. Useimmiten kannattaa valita mahdollisimman uutta tutkimustietoa, koska tutkimustieto saattaa vaihdella lyhyenkin ajan sisällä. Myös kirjoittajan tunnettavuuteen ja arvostettavuuteen tutkittavan tieteen alalla tulee kiinnittää huomiota lähteitä valittaessa. (Hirsjärvi 2009, 113–114.)

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi työssä käytettävät lähteet valittiin tarkasti ja lähdekriittisesti. Käytettäviksi lähteiksi pyrittiin valitsemaan mahdollisimman uutta, kuitenkin vähintään 2000-luvulla julkaistua materiaalia ja

metodikirjallisuutta. Tähän sääntöön poikkeuksen tekee neljä lähdetä, joille ei löydetty uudempaa vastinetta. Näin toimimalla pyrittiin takaamaan, että tieto ei ole vanhentunutta. Lähteiksi hyväksyttiin vain luotettavaa kirjallisuutta, joiden kirjoittajat ovat perehtyneet lastensuojelullisiin asioihin julkaisuissaan. Metodikirjallisuutta lähteeksi valittaessa tekijät valitsivat kirjallisuutta, joiden kirjoittajat ovat arvostettuja ja tunnettuja tutkimuksenteon alalla sekä sellaisia, jotka ovat olleet mukana useiden tutkimuksenteon käsittelevien teosten julkaisussa. Lisäksi lähteiksi valittiin lakitekstejä, joiden pohjalta tekijät perustelivat tutkimuksen tekemistä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteisiä ohjeita. Tutkimus arvioidaan kokonaisuutena. Tutkimusta voidaan silti arvioida seuraavien osa-alueiden avulla: kohde ja tarkoitus, tutkijan omat sitoumukset, aineistonkeruu, tiedonantajat, tutkijan suhde tutkittavaan, kesto, luotettavuus ja raportointi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135–138.)

Haastatteluun oli tavoitteena saada vähintään neljä haastateltavaa nuorta Ruoksmäen lastenkodista. Ruoksmäen lastenkotiin sijoitetut nuoret kuitenkin kieltäytyivät osallistumasta tutkimukseen. Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta saatiin haastateltavia kaksinkertaisesti tavoitteeseen verrattuna. Tutkimuksen ollessa nuorilähtöinen, eettisyyttä lisää Ruoksmäen poisjäänti. Nuorilla oli mahdollisuus kieltäytyä, eikä heidän päätöksiinsä yritetty vaikuttaa millään tavalla. Kaikki osallistuneet nuoret olivat siis sijoitettuina Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa haastatteluiden tekemisen aikaan. Näkökulma kokemuksista on laajempi kuin tekijät alun perin odottivat, sillä haastateltavien määrä kaksinkertaistui tavoitteeseen nähden. Nuoria ei erikseen valittu tutkimukseen, vaan jokaiselle edellä mainittuihin yksiköihin sijoitetuille nuorille annettiin mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Luotettavuutta parantaa se, että tutkimuksen tarkoitus ja tavoite kerrottiin nuorille jo hyvissä ajoin ennen haastatteluja. Tekijät eivät myöskään etukäteen tunteneet haastateltavia eikä heillä ollut omia sitoumuksia liittyen Ruoksmäen lastenkotiin tai Lausteen perhekuntoutuskeskukseen. Tutkimuksen luotettavuutta edistäen nuorten kanssa toimiminen ja haastattelutilanteet oli

tarkasti suunniteltu. Haastattelutilanteet toteutettiin yhdenmukaisesti ja suunnitelmallisesti, koska paikalla oli aina kaksi tekijää. Jotta kahden tekijän läsnäolo ei vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen, kaikissa haastattelutilanteissa noudatettiin samankaltaista kaavaa ja haastattelutilanteessa vain yksi tekijä puhui toisen tehdessä muistiinpanoja. Tutkimuksen luotettavuutta saattaa kuitenkin heikentää se, että tekijöillä ei ollut aikaisempaa kokemusta haastatteluiden tekemisestä. Muita luotettavuuteen heikentävästi vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa haastateltavien nuorten psyykkinen terveydentila ja vastausten rehellisyys. Myöskään haastattelun esitestausta ei tehty, mikä osaltaan saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös validiteetin ja reliabiliteetin pohjalta. Validiteetilla tarkoitetaan mittarin pätevyyttä eli kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata ja reliabiliteetilla tulosten toistettavuutta eli sitä, kuinka sattumanvaraisia tulokset ovat. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133; Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.) Eri tutkijoilla on kuitenkin eriäviä mielipiteitä validiteetin ja reliabiliteetin käytöstä. On esitetty, että näillä kahdella termillä koetaan olevan olennaisesti sama merkitys ja hyötyä ei ole, jos molempia termejä käytetään. Toisaalta termit erotetaan täysin kahdeksi erilaiseksi asiaksi. Kuitenkin termejä tulisi tulkita toisiinsa liitettyinä. (Graneheim & Lundman 2004, 109.)

Tutkimuksen reliabiliteetin vahvistamiseksi jokaisessa haastattelussa käytettiin valmiiksi tehtyä haastattelurunkoa. Haastattelurungon käyttäminen näin ollen takasi sen, että jokaiselta haastateltavalta kysyttiin samat asiat samassa järjestyksessä. Haastattelutilanne oli strukturoitu, jotta se ei vaikuttaisi vastauksiin. Haastatteluja varten oli varattu rauhallinen tila, joten kaikki mahdolliset häiriötekijät oli minimoitu. Tutkimustulokset tukevat tekijöiden menettelyä, joten voidaan sanoa, että tulokset eivät olleet sattumanvaraisia. Tuloksia voidaan pitää myös valideina, sillä tutkimuksessa saatiin vastauksia niihin kysymyksiin ja teemoihin, joihin oli tarkoituskin saada. Näin ollen kysymyksiä voidaan pitää hyvinä, sillä haastatteluista saadut tulokset vastaavat

tutkimusongelmiin. Lisäksi myös ennen haastattelutilannetta kysymykset käytiin nuorten kanssa läpi epäselvyyksien selvittämiseksi.

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka ja rehellinen raportointi tutkimuksen tekemisestä ja kaikista sen vaiheista juuri sellaisina, kuin ne ovat. Esimerkiksi aineistonkeruuseen liittyvät asiat tulee esittää selkeästi ja totuutta vääristelemättä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa myös aineiston analysointi on tärkeässä asemassa. Oikeiden johtopäätösten tekeminen kerätystä aineistosta vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta. Lisäksi aineiston analysoinnissa keskeistä on luokittelu. Luokittelujen perusteet on tärkeää tuoda esille. (Soininen 1997, 67; Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.)

Tutkimusaineiston litteroinnissa ja analysoinnissa tekijät noudattivat tarkasti huolellisuutta, jolloin tutkimuksen luotettavuus ei vaarantunut. Sisällönanalyysi tehtiin erittäin huolellisesti ja aukikirjoitettujen haastatteluiden vastaukset käytiin useaan kertaan läpi. Sisällönanalyysiä tukevat myös suorat lainaukset nuorilta, mitä käytettiin työssä. Aineiston luokittelu toteutettiin tarkasti vaiheittain ja ohjeiden mukaisesti. Tosin kahden tekijän toteuttama luokittelu saattaa heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta taas kahden tekijän tekemä luokittelu saattaa vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta, koska nuorten vastaukset, luokat ja tulokset kävi läpi kaksi eri ihmistä.

8 POHDINTA

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää nuoren saamaa tiedon määrää omista asioistaan lastensuojeluprosessin eri vaiheissa sekä nuoren mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojeluprosessin eri vaiheissa. Tavoitteena on parantaa lastensuojeluprosessin toimivuutta ja tukea nuoren tiedonsaantia sekä vaikuttamismahdollisuuksia lastensuojeluprosessissa. Tekijät halusivat myös tuoda kuuluviin nuorten mielipiteitä. Tavoitteessa onnistuakseen tekijät perehtyivät aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin ja lastensuojeluun liittyvään materiaaliin.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu, koska tekijät kokivat sen soveltuvan parhaiten haastateltavan kokemuksen, tunteiden ja ajatuksien tutkimiseen. Lisäksi haastateltavalla oli mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin eikä vastausvaihtoehtoja oltu annettu valmiiksi. Tutkimukseen osallistuneet nuoret (n=8) olivat haastattelujen tekemisen aikana sijoitettuina Lausteen perhekuntoutuskeskukseen.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että nuorten kokemukset tiedonsaannista olivat pääosin kielteisiä. Lähes kaikki nuoret kokivat lastensuojeluprosessin kielteisenä ja huostaanotto oli ollut monelle nuorelle yllätys. Tämän tutkimuksen tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin aikaisempienkin samasta aiheesta tehtyjen tutkimusten tulokset. Tiedonsaannin osalta tutkimuksesta nousee esille Pösön (2004) ja Reinikaisen (2009) tutkimustulosten kaltaisia tuloksia sillä haastatellut nuoret kokevat tiedonsaannin olevan puutteellista ja riittämätöntä. Erityisesti tietoa tulevaisuudesta ja sijoituksen kestosta nuoret olisivat halunneet saada, mutta vain kahdella nuorella oli tiedossa mitä jatkossa tulee tapahtumaan. Määrä on vähäinen sillä vain 25 prosenttia nuorista siis tiesi jatkostaan. Samoin Fraserin ja Southwellin (2010) tutkimuksessa vain 28 prosentille nuorista oli tehty tapaussuunnitelma, jossa yhtenä aiheena oli suunnitelma tulevaisuudesta. Vaikka nuoret kokivat tiedonsaannin pääosin

puutteelliseksi niin osa nuorista toi esiin, että saavuttuaan Lausteen perhekuntoutuskeskukseen he ovat saaneet tietää omista asioistaan hyvin.

Vaikutusmahdollisuuksien osalta tutkimustuloksista ilmenee Pösön (2004) sekä Fraserin ja Southwellin (2010) tutkimusten tapaan, että nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa lastensuojeluprosessissa liian vähäisiksi. Tutkittaessa vaikutusmahdollisuuksia lähes kaikki nuoret kokivat, että heidän mielipidettään ei oltu lainkaan huomioitu. Näistä nuorista osa koki myös, että heidän mielipiteellään ei ollut mitään merkitystä. Myös Pösön (2004) tutkimuksessa tulee esiin, että nuoret kokivat, ettei heidän omilla mielipiteillään ollut merkitystä päätöksiä tehtäessä. Suurin osa vastauksista liittyen vaikutusmahdollisuuksiin lastensuojeluprosessissa oli negatiivissävytteisiä eivätkä nuoret, yhtä lukuun ottamatta, kokeneet saaneensa vaikuttaa omiin asioihinsa lastensuojeluprosessin aikana. Lähes kaikki nuoret taas kokivat voineensa vaikuttaa asioihin, jotka eivät liittyneet lastensuojeluprosessiin. Kaikki nuoret olivat sitä mieltä, että hyvällä käytöksellä ja sääntöjä kunnioittamalla Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa voi vaikuttaa erilaisien vapauksien saamiseen.

Pösön (2004) ja Reinikaisen (2009) sekä tämän tutkimuksen perusteella nuorilta välittyi toive, että he haluaisivat saada enemmän tietoa itseään koskevissa asioissa. Myös lastensuojelulaissa (2007/417) tuodaan ilmi lapsen tai nuoren oikeus kertoa oma mielipiteensä asioissa, jotka koskevat häntä itseään. Lastensuojelulaki (2007/417) määrittelee myös, että lapsen tai nuoren mielipiteet on otettava huomioon päätöksenteossa hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden. (Lastensuojelulaki 2007/471, 5 §.) Nuorilta välittyi haastatteluissa se, että tietojen rehellinen ja avoin kertominen olisi tärkeää. Nuoret haluaisivat itse osallistua enemmän päätöksentekoon ja vaikuttaa omiin asioihinsa lastensuojeluprosessissa. Nuorten mielestä tärkeää olisi kuunnella myös nuoren mielipide häntä koskevissa asioissa.

Huostaanotettujen ja kotoaan pois sijoitettujen nuorten asema tässä yhteiskunnassa ei varmastikaan ole helppo. Ongelmia ja syitä nuoren huostaanotolle on monia. Kaikkia tutkimukseen osallistuneita nuoria kuitenkin

yhdistää se, että heidän ongelmiinsa on puututtu ja he olivat haastatteluiden tekemisen hetkellä huostaanotettuina. Lisäksi tutkimukseen osallistuneet nuoret halusivat tuoda omat mielipiteensä ja näkökulmansa kuuluviin. Tekijät olivat positiivisesti yllättyneitä, kun nuoret vaikuttivat innokkailta ja halukkailta osallistumaan haastatteluihin. Positiivista oli myös se, että haastattelutilanteissa nuoret vastasivat kattavasti käsiteltäviin teemoihin eivätkä olleet vähäsanaisia ja vaisuja. Yhteistyö tutkimukseen osallistuneiden nuorten kanssa sujui ilman ongelmia.

Vaikka tutkimuksen tulokset ovatkin linjassa aiemmin tehtyjen tutkimusten kanssa, niin omalta osaltaan se vahvistaa aiemmin saatuja tuloksia ja on tärkeää tietoa nuorten näkökulmista Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa tiedonsaannin ja vaikutusmahdollisuuksien osalta. Tekijät esittävät tutkimuksen tuloksia syksyllä 2012 Lausteen perhekuntoutuskeskuksen henkilökunnalle ja nuorille. Tavoitteena on kehittää ja parantaa nuorten tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia lastensuojeluprosessissa sekä Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Lisäksi tavoitteena on, että Lausteen perhekuntoutuskeskus hyödyntää tutkimuksen tuloksia toiminnassaan. Jatkossa tutkimustuloksia voidaan hyödyntää yhteistyön parantamiseksi nuorten ja lastensuojelun parissa työskentelevien henkilöiden välillä. Tulevaisuudessa aihetta voisi tutkia laajemminkin nuoren osallisuuden ja kummankin teeman osalta muissa lastensuojelulaitoksissa kuin Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Tulevaisuudessa voitaisiin myös pyrkiä saamaan runsaampi tutkimusjoukko kattavamman kuvan saamiseksi. Näitä tuloksia voisi esitellä myös kaupunkien päättäjäille ja sosiaalipalveluiden parissa työskenteleville henkilöille.

Työskentely tutkimuksen parissa onnistui tekijöiden mielestä yllättävän hyvin. Kahden ihmisen aikataulut saatiin sovitettua lähes aina yhteen ja itsenäisestäkin työskentelystä tekijät suoriutuivat kunnialla. Vaikka työskentely yksin ja parityönä onnistuikin hyvin, koko tutkimuksen toteutus on ollut tekijöille suuri uurastus ja paljon aikaa vienyt projekti, joka haluttiin saattaa kunnolla loppuun. Tekijöille suurimpana opetuksena tutkimuksen teon aikana oli, ettei

lastensuojeluprosessi ole niin mustavalkoinen kuin omat ennakkokäsitykset antoivat ymmärtää. Tutkimukseen osallistuneet nuoret karistivat tekijöiden ennakkokäsitykset kertaheitolla. Kertomalla omat tarinansa nuoret toivat esiin, että lastensuojelun piirissä olevilla nuorilla on täysin toisistaan eriäviä tarinoita ja jokaisella on omat mielikuvansa sekä kokemuksena lastensuojeluprosessista. Nuoret myös vahvistivat tekijöiden käsitystä, että jokaista pitäisi kohdella yksilönä ja ottaa jokaisen henkilökohtaiset tarpeet huomioon. Nuorilla on halu vaikuttaa omiin asioihinsa, kun he vain saisivat siihen mahdollisuuden.

LÄHTEET

Borg, E. & Lindblom, J. 2011. Från barn och fosterhem - två kvinnors livsberättelse om sin tid på barnhem och fosterhem. Högskolan i Gävle. Viitattu 14.5.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://hiq.diva-portal.org/smash/get/diva2:396033/FULLTEXT01>.

Eronen, T. 2012. Lastenkoti osana elämäntarinaa - narratiivinen tutkimus lastenkodissa asuneiden kertomuksista. Tampereen yliopisto. Viitattu 14.5.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-8754-5.pdf>.

Eskola, J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Fraser, E. & Southwell, J. 2010. Young People's Satisfaction with Residential Care: Identifying Strengths and Weaknesses in Service Delivery. Child Welfare 2010/89, 209-228. Viitattu 16.5.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&hid=119&sid=97c81c5d-9c05-4e83-9990-ef074739a0b8%40sessionmgr104>.

Graneheim, U. & Lundman, B. 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. Nurse Education Today 2004/24, 105-112.

Henkilötietolaki. 1999/523. Finlex. Viitattu 10.3.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. 1.-2.painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Lastensuojelulaki. 2007/417. Finlex. Viitattu 16.9.2011. Luettavissa osoitteessa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Lastensuojelun kansalliset laatusuosituksset. 2010. Viitattu 6.6.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/c23e4cee-ea10-47c0-9eba-9bff9e06e2bc/Lastensuojelun+kansallinen+laatusuositus.pdf>.

Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu? 2012. Viitattu 6.6.2012. Luettavissa osoitteessa: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/.

Lauste. 2011. Lausteen perhekuntoutuskeskus. Viitattu 16.9.2011. Luettavissa osoitteessa: <http://www.lauste.fi/>

Lehtiranta, T. 2010. Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnat tutkimushanke. Turun Ammattikorkeakoulu.

Nieminen, L. 2010. Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa: Lagström, H.; Pösö, T.; Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2010 (toim.). Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Yliopistopaino, 25–42.

Nivala, E. 2010. Lapsen oikeudet osallisuuden perustana. Teoksessa: Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) 2010. Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Turun Ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 51. Turun Ammattikorkeakoulu, 18-25.

Pekkarinen, E. 2011. Lastensuojelun tieto ja tutkimus asiantuntijoiden näkökulma. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Viitattu 5.12.2011. Luettavissa osoitteessa:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastensuojeluntieto.pdf>.

Pelander, T. 2008. The quality of paediatric nursing care – Children's perspective. Turun yliopisto. Viitattu 16.9.2011. Luettavissa osoitteessa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/42602/Annales%20D%20829%20Pelander%20Diss.pdf?sequence=1>.

Pösö, T. 2004. Vakavat silmät ja muita kokemuksia. Stakes, Tutkimuksia 133. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Reinikainen, S. 2009. Nuorisokodista maailmalle. Kokemuksia nuorisokodissa elämisestä ja aikuisiässä selviytymisestä. Helsingin yliopisto. Viitattu 16.5.2012. Luettavissa osoitteessa:

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/47168/nuorisok.pdf?sequence=1>.

Salon Perhetukikeskus Oy. 2011. Ruoksmäen lastenkoti. Viitattu 15.1.2012. Luettavissa osoitteessa: <http://www.salonptk.fi/ruoksmäen-lastenkoti>.

Soininen, M. 1997. Kasvatustieteellisen evaluaation perusteet. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Suomen perustuslaki. 1999/731. Finlex. Viitattu 16.9.2011. Luettavissa osoitteessa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Stakes 2012. Lastensuojelu. Viitattu 16.9.2011. Luettavissa osoitteessa: <http://www.stakes.fi/FI/Tilastot/Aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojelu.htm>.

Tilastokeskus 2009. Suomen lapset ja nuoret tilastoissa. Viitattu 22.4.2012. Luettavissa osoitteessa: www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2009/tiedote_017_2009-12-07.html.

Tilastokeskus 2012. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 6.6.2012. Luettavissa osoitteessa: http://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Viitattu 10.3.2012. Luettavissa osoitteessa: http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/kaytanto.html.

Ukkola, E. 2007. Lapsen osallisuuden vahvistaminen lastensuojelun huoltosuunnitelmatyössä. Kuopion yliopisto. Viitattu 19.2.2012. Luettavissa osoitteessa: http://www.pslastensuojelu.fi/opinnaytetyot/elina_ukkola.pdf.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989. Viitattu 19.2.2012. Luettavissa osoitteessa: http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Ylönen, O. 2009. Kaksikertaisesti näkymättömät? – Lastensuojeluun liittyvät merkitykset nuorten kokemuksissa. Turun yliopisto. Viitattu 14.12.2011. Luettavissa osoitteessa: www.nuortenkeskus.fi/binary/file/-/fid/374.

OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi Satu Lehtonen & Susanna Silén
Osoite 20810 Turku
Puhelin ^{Satu} 040-3550522 ^{Susanna} 040-3550522
Sähköposti satu.lehtonen@students.turkuamk.fi / susanna.silen@students.turkuamk.fi
Koulutusohjelma Hoitotyö

OPINNÄYTETYÖ

Aihe/ työnimi

hoitopain toimivuus lausteen perhekuntautuskeskuksessa nuoren näkökulmasta.

Aikataulu

valmistuu 2012

TOIMEKSIANTAJA

Organisaatio Turun ammattikorkeakoulu / Hypa / Lapsyke-hanke
Työn ohjaaja / yhteyshenkilö Projektipäällikkö Tiina Lehtiranta
Osoite Ruiskatu 8, 20740 Turku
Puhelin 040-3550522 Sähköposti tiina.lehtiranta@turkuamk.fi

OHJAAVAN OPETTAJAN YHTEYSTIEDOT

Ohjaava opettaja Tiina Pelander & Heikki Ellilä
Puhelin 044-9075486 Sähköposti tiina.pelander@turkuamk.fi

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

OHJAUS JA VASTUUT

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Turun ammattikorkeakoulu vastaa opinnäytetyön ohjauksesta. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta.

OIKEUDET

Opinnäytetyön tekijänoikeus kuuluu tekijälle eli opiskelijalle. Tekijänoikeuden lisäksi myös muiden immateriaalioikeuksien osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa kyseessä olevaa oikeutta koskevaa lainsäädäntöä.

TULOSTEN JULKISTAMINEN JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Opinnäytetyöstä laaditaan Turun ammattikorkeakoulun ohjeen mukainen kirjallinen raportti. Kirjallinen raportti luovutetaan toimeksiantajalle ja asetetaan kirjaston kokoelmiin tai julkaistaan elektronisessa muodossa verkkokirjastossa.

Julkaistava opinnäytetyöraportti on laadittava niin, ettei se sisällä liike- tai ammattisalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta) salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, vaan ne jätetään työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyön arvioinnissa otetaan huomioon sekä julkaistava että salassa pidettävä osa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja ja opiskelija sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat.

Toimeksiantajan edustajalle varataan mahdollisuus tutustua opinnäytetyöraporttiin viimeistään neljätoista (14) päivää ennen aiottua julkaisemista. Toimeksiantajalla on oikeus määritellä salassa pidettävä osuus, jota ei julkaista. Toimeksiantaja antaa työstä ennen edellä mainittua julkaisemisajankohtaa lausunnon, jossa toteaa, että opinnäytetyöraportti voidaan julkaista kokonaisuudessaan tai määrittelee, mikä osuus työstä on salassa pidettävää.

TYÖSUHDE JA KUSTANNUKSET

Mahdollisesta työsuhteesta, työstä maksettavasta palkkiosta ja työstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä sopivat erikseen.

OLEMME YHTEISESTI SOPINEET OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSESTA YLLÄ ESITETTYLLÄ TAVALLA

16 / 9 20 11

Opiskelija

Sofia Ilari / Sofia Ilari

17 / 3 20 11

Toimeksiantaja

Antti Peltola
Toimeksiantaja *Maarit Peltola*

LIITE : OPINNÄYTETYÖSUUNNITELMA

Tulosta lomake

TAUSTATIEDOT

- Ikä
- Sukupuoli
- Sijoituksen kesto

TEEMA 1. TIEDONSAANTI LASTENSUOJELUPROSESSIN AIKANA

- Miltä sinusta tuntui lastensuojeluprosessin alkuvaiheessa? Entä tällä hetkellä?
- Miten sait tietää lastensuojeluprosessin käynnistymisestä ja sen vaiheista?
- Millä tavalla sinulle on kerrottu omista asioistasi liittyen lastensuojeluprosessiin ja sen eri vaiheisiin? Onko sinulle kerrottu, että sinulla on oikeus nähdä asioitasi koskevat dokumentit?
- Minkälaista apua olet saanut lastensuojeluprosessin aikana?
- Miten tulevaisuuden tilannettasi on kuvailtu lastensuojelun piirissä?
- Minkälaista tietoa olisit halunnut saada asioista, jotka koskevat sinua?

TEEMA 2. VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET LASTENSUOJELUPROSESSIN AIKANA

- Miten mielipidettäsi on huomioitu sinua koskevissa asioissa?
- Miten koet, että olet voinut vaikuttaa lastensuojeluprosessin eri osa-alueisiin?
- Mihin eri asioihin olet voinut vaikuttaa?
- Minkälaisissa tilanteissa olet ollut, joissa olisit toivonut mielipiteesi huomioimista?

Turun yliopiston eettinen toimikunta

Lausunto 21/2010

Projektipäällikkö Tiina Lehtiranta

Asia

Lausunto tutkimussuunnitelmasta

Tutkimuksen nimi

Lastensuojelun ja psykiatrian rajapintojen tutkimus.

Tutkimuksesta vastaava henkilö

Tutkimus- ja kehityspäällikkö Esko Ovaska

Turun yliopiston eettinen toimikunta käsitteli kokouksessaan 3.12.2010 edellä mainittua tutkimussuunnitelmaa ja siihen liittyviä asiakirjoja.

Toimikunta antaa tutkimuksesta puoltavan lausunnon todeten, ettei tutkimus loukkaa ihmisarvoa eikä aiheuta sen laatuista vahinkoa, joka loukkaisi tutkittavan inhimillisiä oikeuksia.

Tutkimuksen hyötyjen ja siihen liittyvien mahdollisten riskien arvioinnin perusteella toimikunta pitää tutkimussuunnitelmaa eettisesti hyväksyttävänä.

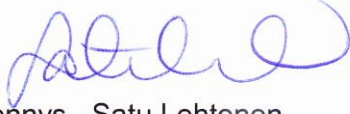
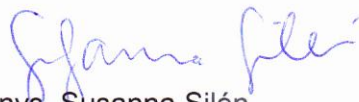
Veikko Launis
varapuheenjohtajaTytti Sokura
sihteeri

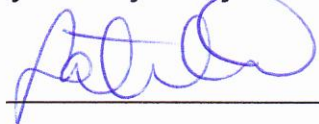
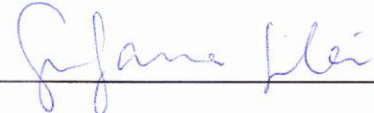

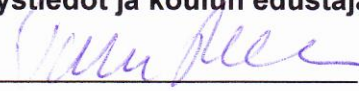
Kopio

Esko Ovaska

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS Tieteellinen tutkimus/opinnäytetyö	
1	Tutkimuksen nimi Nuoren näkökulma lastensuojeluprosessin toimivuuteen
2	Tutkimuksesta vastaava tutkija/tutkijat, tutkijaryhmä, tutkimusorganisaatio Satu Lehtonen & Susanna Silén
3	Tutkimuksen suorittajat ja tutkimuksen suorituspaikka (nimi, virka/työ, virka-/työpaikka, yhteystiedot) Satu Lehtonen & Susanna Silén <u>tutkimuksen vastuullinen johtaja tai tutkimuksesta vastaava ryhmä</u> Tiina Pelander & Heikki Ellilä <u>Tutkimuksen/ opinnäytetyön ohjaajat</u> Satu Lehtonen & Susanna Silén <u>tutkijat, joille haetaan lupaa</u> Ruoksmäen lastenkoti, Ruoksmäentie 2, 24260 SALO <u>tutkimuspaikka ja osoite</u>
4	Yhdyshenkilö (nimi, osoite, yhteystiedot) Satu Lehtonen, Susanna Silén,
5	Tutkimuksen luonne Haastattelututkimus
6	Tutkimuksen kesto aika (kertaluonteinen tutkimus/seurantatutkimus) Kertaluonteinen
7	Tutkimussuunnitelman tiivistelmä Kts. liite
8	Tutkimusmenetelmän kuvaus Teemahaastattelu
9	Tutkimuksessa käytettäväksi pyydetty aineisto (asiakirjatiedot) -
10	Muut tutkimuksessa käytettävät tiedot (muut asiakirjatiedot, tutkittavilta haastatteluin/kyselyin saatavat tiedot) Haastatteluissa saatavat tiedot
11	Tutkimusaineiston suojaus, arkistointi ja hävittäminen (salassa pidettävän tiedon käsittely, suojaus, käytön valvonta, hävittäminen) Tutkittavien henkilöllisyys pysyy koko tutkimuksen aikana anonyyminä, tutkijoilla salassapitovelvollisuus. Kerätty aineisto vain tutkijoilla, tutkimuksen ohjaajat näkevät aineiston. Aineiston hävittäminen tapahtuu tutkimuksen valmistuttua.
12	Tutkimuksen mahdollinen ulkopuolinen rahoitus

	-
13	Tutkimustulosten hyödyntäminen (<i>julkaiseminen ym.</i>) Turun AMK
15	Sitoumukset Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus eikä luovuta saamiani salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle. Päiväys 24.1.2012 Allekirjoitus Nimen selvennys Satu Lehtonen Päiväys 24.1.2012 Allekirjoitus Nimen selvennys Susanna Silén

16	Liitteet ☒ Tutkimussuunnitelma ☐ Tutkimusta varten myönnettyt muut luvat ☐ Luonnos rekisteriselosteeksi ☐ Malli tutkimushenkilöille annettavasta yhteydenotto- ja informointikirjeestä ☐ Malli tutkimushenkilöiltä/huoltajilta pyydettävästä suostumuksesta ☐ Muut liitteet,
17	Päiväys, yhteystiedot ja hakijan allekirjoitus Allekirjoitus Allekirjoitus Satu Lehtonen Susanna Silén satu.lehtonen@students.turkuamk.fi susanna.silen@students.turkuamk.fi Päiväys, yhteystiedot ja koulun edustajan allekirjoitus Allekirjoitus Tiina Pelander 044 907 5486 tiina.pelander@turkuamk.fi

18	Laitoksenjohtajan/ johtoryhmän päätös: Lupa myönnetty <u> X </u> Lupa evätty _____ perustelu: _____ _____ Päiväys <u> 8.2.2012 </u> Allekirjoitus <u> Saija Ilola </u>
19	Tutkimuslupahakemus toimitetaan osoitteeseen Salon Perhetukikeskus Oy/johtoryhmä Salorankatu 5-7 24240 SALO Lisätiedot: Saija Ilola/ toimitusjohtaja puh. 0400- 587 632

Tutkimusraportin toimittaminen

Salon perhetukikeskus Oy edellyttää, että yksi valmis tutkimustyö toimitetaan luvan myöntäjäorganisaation vapaaseen käyttöön.

Kivilinnan vastaanottokoti
 Vanha Turuntie 1230
 25240 Hajala
 044 7238 202

Käyntiosoitteet;
 Hallinto
 Salorankatu 5-7
 24240 SALO

www.salonptk.fi

Ruoksmäen lastenkoti
 Ruoksmäentie 2
 24260 Salo
 044 7334 886

Moikka!

Teemme opinnäytetyötä Turun Ammattikorkeakoulussa Salon yksikössä tarkoituksena valmistua ensi keväänä terveydenhoitajiksi.

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada nuoren eli sinun äänesi kuuluviin. Nyt sinulla on mahdollisuus kertoa mielipiteesi nimettömänä, eikä sinun tarvitse miettiä että joku tunnistaisi sanasi.

Sinua tullaan haastattelemaan, ja haastattelut nauhoitetaan. Nauhoitukset hävitetään opinnäytetyön valmistuttua, joten sinun ei tarvitse huolehtia, joten pysyt täysin nimettömänä.

Jos haluat vaikuttaa, rastita suostumuslomakkeen kohta ”kyllä”.

Ystävällisin terveisin,

Satu Lehtonen & Susanna Silén

satu.lehtonen (at) students.turkuamk.fi & susanna.silen (at) students.turkuamk.fi

Nimesi:

Osallistun tutkimukseen:

Kyllä

Ei

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Hyvät nuorten huoltajat!

Opiskelemme terveydenhoitajiksi Turun Ammattikorkeakoulussa Salon yksikössä ja olemme tekemässä opinnäytetyötämme osana Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat-tutkimushanketta. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää nuoren saamaa tiedon määrää omista asioistaan lastensuojelun prosessin eri vaiheissa sekä nuoren mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevissa asioissa lastensuojelun prosessin eri vaiheissa. Työmme tavoitteena on parantaa lastensuojelun prosessin toimivuutta ja tukea nuoren tiedonsaantia ja vaikuttamismahdollisuuksia lastensuojelun prosessissa.

Lastensuojelun prosessin toimivuuden kehittämiseksi on tärkeää saada lapsen tai nuoren mielipiteet ja kokemukset osaksi tutkimustamme.

Tutkimuksen aineisto tullaan keräämään lapsia ja nuoria haastattelemalla. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja anonymiä. Tutkijat tulevat nauhoittamaan haastattelut, ja tutkimuksen valmistuttua aineisto hävitetään. Lapsi tai nuori ei näin ollen ole tunnistettavissa valmiissa tutkimuksessa.

Täyttämällä oheisen tutkimuksen suostumuslomakkeen ja toimittamalla sen vastauskuoren mukana (postimaksu maksettu) tutkijoille, annatte lapsellenne tai nuorellenne luvan tutkimukseen osallistumisesta. Toivomme suostumuslomakkeen palauttamista siinäkin tapauksessa, mikäli ette halua lapsenne tai nuorene osallistuvan tutkimukseen.

Opinnäytetyömme ohjaavina opettajina toimivat Tiina Pelander ja Sirpa Nikunen. Heidät voitte tavoittaa sähköpostitse: tiina.pelander (at) turkuamk.fi ja sirpa.nikunen (at) turkuamk.fi.

Ystävällisin terveisin,

Satu Lehtonen & Susanna Silén

satu.lehtonen (at) students.turkuamk.fi & susanna.silen (at) students.turkuamk.fi

Nuoren näkökulma lastensuojeluprosessin toimivuuteen

Nuoren nimi:

Annan luvan nuoren osallistua tutkimukseen:

Kyllä

Ei

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Annan Satu Lehtoselle ja Susanna Silénille luvan nauhoittaa Turun Ammattikorkeakouluun tehtävän opinnäytetyön aineistoa varten tehdyn haastattelun. Kun haastattelu on kirjoitettu tekstiksi, se hävitetään.

Turussa xx.xx.2012

Nuoren allekirjoitus ja nimenselvennys

Kehittämistehtävä (AMK)

Hoitotyö

Terveydenhoitotyö

2013

Satu Lehtonen & Susanna Silén

”MITÄ TEHTÄIS”

- Nuorten ja ohjaajien mielipiteitä viikonlopputoiminnan kehittämisestä Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nuoret tarvitsevat kasvamiseen ja kehittymiseen erilaisia aktiviteetteja. Tällaisia aktivoivia toimintoja ovat päivittäisen liikunnan ja urheilun harrastaminen, leikkien leikkiminen ja pelien pelaaminen. Erilaiset pelit ja leikit liikunnan ohella tukevat eettistä ja sosiaalista kasvua, kun ristiriitaisia tilanteita puretaan yhdessä vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. (Nuori Suomi 2008; Nuori Suomi 2010; Niskanen 2011.)

Liikunta ja urheileminen aktivoivat aivoja, mutta liikunnallisella elämäntavalla on myös pitkäkantoiset positiiviset terveydelliset vaikutukset. Fyysisten vaikutusten lisäksi mielekäs liikunta vaikuttaa positiivisesti myös psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin, sillä se tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa sekä uusien sosiaalisten suhteiden luomiseen. (Nuori Suomi 2008; Nuori Suomi 2010.)

Nuorten aktivoimiseen liikunnan ja pelien kautta tulisi panostaa kattavasti, koska se tukee nuoren hyvinvointia ja jaksamista arkipäivän tilanteissa. Nuoren olisi hyvä itse saada valita mielekästä tekemistä, jotta omatoimisuus ja mielekkyys säilyisivät. (Nuori Suomi 2008.)

Viikonlopputoiminnan kehittäminen Lausteella

Turun ammattikorkeakoulussa toteutettiin opinnäytetyönä tutkimus, jossa selvitettiin nuorten tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia lastensuojeluprosessin aikana. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Lausteen perhekuntoutuskeskuksen nuorten kanssa. (Lehtonen & Silén 2013.) Opinnäytetyön jatkoksi tehtiin kehittämistyönä kysely, jossa tavoitteena on Lausteen perhekuntoutuskeskuksen viikonlopputoiminnan kehittäminen. Viikonlopputoiminnan kehittämisessä haluttiin kuulla sekä nuorten että ohjaajien mielipiteitä kyselyn avulla. Kyselyyn vastasi yhteensä 18 Lausteen perhekuntoutuskeskukseen sijoitettua nuorta. Nuoret valitsivat kolme mielekkäintä aktiviteettia, joita voisi tehdä viikonloppuisin.

Kaikkien nuorten suosiossa oli elokuvien katselu. Muutamia suosituimpia aktiviteetteja olivat musiikkitoiminta, leivonta ja liikunnan harrastaminen, joiden lisäksi vastauksissa oli runsaasti hajanaisuuksia (taulukko 1). Kun kysyttiin,

minne nuoret haluaisivat mennä elleivät he ole kotilomalla, Lausteen perhekuntoutuskeskuksen leirintäalue Kultala (10) nousi esille suosituimpana.

Taulukko 1. Nuorten mielipiteitä mielekkäästä tekemisestä Lausteella.

Mitä haluaisit tehdä Lausteella viikonloppuisin?	f
Elokuvien katselu	18
Musiikkitoiminta	7
Leipominen	6
Liikuntaharrastukset	5
Ruoanlaitto	4
Askartelu	2
Disko	2
Värikuulasota	2
Pelata pelejä	2
Nähdä kavereita	2
Käsityöt	1
Siivota	1
Päästä ulos	1
Käydä talleilla	1
Oleskella	1

Kysyttäessä mielekkäästä tekemisestä viikonloppuisin Lausteen ulkopuolella, suosiota sai shoppailu. Vierailut erilaisissa tapahtumissa tai paikoissa saivat myös kannatusta (taulukko 2).

Taulukko 2. Nuorten mielipiteitä mielekkäästä tekemisestä Lausteen ulkopuolella.

Mitä haluaisit tehdä viikonloppuisin Lausteen ulkopuolella?	f
Shoppailu	10
Peleissä käynti	6
Olla kavereiden kanssa	3
Käydä ravintolassa	3
Urheilla	3
Patikointi	1
Museossa käynti	1
Ajaa kartingia	1
Saada rahaa	1
Mennä solariumiin	1
Käydä kävelyllä	1
Käydä skanssissa	1
Käydä elokuvissa	1

Nuorilta kysyttiin, miten he toivoisivat, että viikonloppu järjestetään Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Nuorista kuusi toivoi, että viikonloppuisin olisi järjestettyä toimintaa. Kolmen nuoren mielestä viikonloppuisin ei pitäisi järjestää mitään toimintaa. Yksittäisiä ääniä saivat elokuvien katsominen, lomailu, Kultalassa oleskelu, omalla osastolla oleminen ja rentoutuminen. Lisäksi yksi nuori vastasi, että viikonlopputoiminta tulisi järjestää samalla tavalla kuin ennenkin.

Ohjaajien mielestä nuorten kanssa voisi katsella elokuvia (7), harrastaa liikuntaa (6), pelata pelejä (4), harrastaa kädentaitoja (3) ja laittaa ruokaa (3). Myös valokuvaus, leipominen, television katselu, hemmotteluhoitojen tekeminen ja Kultalaan meno tulivat esille vastauksista. Ohjaajien mielestä Lausteen perhekuntoutuskeskuksen ulkopuolella voitaisiin osallistua tapahtumiin (6), käydä elokuvissa (6), tehdä retkiä (6), osallistua urheiluaktiviteetteihin (4), mennä Kultalaan (3) ja harrastaa kädentaitoja (2).

Ohjaajilta kysyttiin myös, onko heillä taitoja, joita voitaisiin hyödyntää viikonlopputoiminnan järjestämisessä. Eniten ohjaajilla oli kokemusta urheilusta ja neljä ohjaajaa koki, että urheilutaustasta on hyötyä viikonloppujen toiminnan toteutuksessa. Myös kädentaidot koettiin kolmen ohjaajan mielestä hyödylliseksi taidoksi viikonloppujen toiminnassa. Innostava työote, erämiestaidot, ajokortti ja ruuanlaittotaidot nousivat myös esiin yksittäisinä vastauksina ohjaajien taidoista.

Lisää toimintaa viikonloppuihin

Nuorten ja ohjaajien vastauksista nousee pääasiassa esille se, että viikonlopputoimintaan kaivataan molempien osapuolien mielestä järjestettyä toimintaa. Nuoret toivovat viikonloppuihinsa pääasiassa aktiivista toimintaa ja liikunta sekä pelit saivat paljon kannatusta nuorten vastauksissa. Liikunta korostuu myös ohjaajien vastauksissa ja myös heidän omissa taidoissaan, joista saattaisi olla hyötyä viikonlopputoiminnassa.

Nuorten mielipiteitä on Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa kartoitettu niin tiedonsaannin ja vaikutusmahdollisuuksien kannalta, kuin viikonlopputoiminnan kehittämisenkin kannalta. Kyselyistä saatujen tulosten pohjalta Lausteen perhekuntoutuskeskuksella on mahdollisuudet jatkossa kehittää toimintaansa enemmän nuorten toiveiden mukaiseksi. Nuorten ja ohjaajien mielipiteet viikonlopputoiminnasta tarjoavat uusia ajatuksia aktiivisempaan toimintaan, mutta vastuu niiden toteuttamisesta jää Lausteen perhekuntoutuskeskuksen henkilökunnalle.

Tulevaisuudessa nuorten mielipiteitä voitaisiin tutkia vielä lisää ja laajentaa tutkimusta myös muihin lastensuojelulaitoksiin. Lausteen perhekuntoutuskeskuksessakin tutkimusaiheita varmasti riittäisi tulevia tutkimuksia varten. Tärkeää on saada nuoren ääni ja mielipide kuuluviin yhteistyössä eikä tehdä päätöksiä ilman, että nuoria kuunnellaan. Tähän aiheeseen voisi jatkossa syventyä, koska Lausteen perhekuntoutuskeskukseen sijoitetuilla nuorilla on halua pyrkiä muutokseen ja saada mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa niin Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa kuin sen ulkopuolellakin.

Lähteet

Lehtonen, S. & Silén, S. 2013. Nuorten mielipiteitä tiedonsaannista ja vaikutusmahdollisuuksista lastensuojeluprosessin aikana. Opinäytetyö. Terveydenhoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Hoitotyön koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu.

Niskanen, L. 2011. Liikunnan vaikutukset elimistöön. Kustannus Oy Duodecim. Artikkelin tunnus: dia00801. Viitattu 5.3.2013. Luettavissa osoitteessa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dia00801.

Nuori Suomi: lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä. 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. Viitattu 4.3.2013. Luettavissa osoitteessa: http://www.nuorisuomi.fi/files/ns/julkaisut/080129Liikuntasuositus-kirja%28kevyt%29_08.pdf.

Nuori Suomi. 2010. Liikunnan edistäminen lapsilla ja nuorilla – liikuntaan vaikuttavat tekijät ja liikuntainterventioiden vaikutukset. Liikunnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten fyysinen aktivointi –hanke. Viitattu 4.3.2013. Luettavissa osoitteessa: http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/erityinen%20tuki/LISY_katsaus_101214.pdf.

Moikka!

Olemme keväällä 2013 valmistuvia terveydenhoitajaopiskelijoita ja kaipaamme apuanne opinnäytetyömme jatkoksi tehtävän kehittämistehtävän teossa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli saada nuoren eli teidän äänenne kuuluviin. Osa teistä oli auttamassa meitä jo opinnäytetyötutkimuksessamme. Nyt teillä on vielä mahdollisuus kertoa mielipiteenne viikonlopputoiminnasta Lausteella. Haluaisimme kuulla teidän toiveenne siitä, miten viikonloput sujuisivat parhaiten.

Kyselylomake löytyy sivun toiselta puolelta. Vastaa nimettömästi ja anna mielipiteesi kuulua!

Ystävällisin terveisin,

Satu Lehtonen & Susanna Silén

satu.lehtonen (at) students.turkuamk.fi & susanna.silen (at) students.turkuamk.fi

1. Mitä haluaisit tehdä viikonloppuna Lausteella? Asioita, joita voi toteuttaa Lausteella. Rastita kolme (3) mielestäsi parasta vaihtoehtoa.

- Katsoa elokuvia
 - Harrastaa liikuntaa
 - Leipoa
 - Laittaa ruokaa
 - Siivota
 - Askarrella
 - Tehdä käsitöitä
 - Kokeilla eri liikuntalajeja
 - Osallistua musiikkitoimintaan
 - Osallistua diskoon
 - Jotain muuta,
mitä? _____
-

2. Mitä haluaisit tehdä viikonloppuisin Lausteen ulkopuolella?

- Käydä patikoimassa
 - Käydä peleissä (jääkiekko, jalkapallo yms.)
 - Käydä museossa/teatterissa/kirjastossa
 - Shoppailla
 - Jotain muuta,
mitä? _____
-

3. Mihin menisit mielellään, jos et ole kotilomalla?

- Kultala
- Joku muu,
mikä? _____

4. Miten toivoisit, että viikonloppu Lausteella järjestettäisiin?

Moikka!

Olemme keväällä 2013 valmistuvia terveydenhoitajaopiskelijoita ja kaipaamme apuamme opinnäytetyömme jatkoksi tehtävän kehittämistehtävän teossa.

Opinnäytetyömme "NUORTEN MIELIPITEITÄ TIEDONSAANNISTA JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSISTA LASTENSUOJELUPROSESSIN AIKANA" tarkoituksena oli saada nuoren ääni kuuluviin. Osa nuorista oli auttamassa meitä jo opinnäytetyötutkimuksessamme. Haluaisimme nyt kuulla myös teidän mielipiteenne viikonlopputoiminnasta Lausteella. Vastaa siis muutamaan kysymykseen paperin kääntöpuolelle.

Palauta kyselylomake Anu Nukarille.

Ystävällisin terveisin,

Satu Lehtonen & Susanna Silén

satu.lehtonen (at) students.turkuamk.fi & susanna.silen (at) students.turkuamk.fi

1. Mitä mielestäsi nuorten kanssa voisi tehdä viikonloppuna Lausteella? Ehdotuksia, ajatuksia:

2. Mitä nuorten kanssa voisi tehdä viikonloppuisin Lausteen ulkopuolella?

3. Mitä taitoja sinulla on, joita voisi hyödyntää viikonlopputoiminnassa?

Kiitos!

